

Författningssamling

Dokumenttyp Avfallsplan	Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2024-12-12	§ 161
Dokumentansvarig Utredningsingenjör, tekniska serviceförvaltningen			
Gäller för Nässjö kommun		Senast reviderad	

Avfallsplan 2025-2035 för Nässjö kommun i samarbete med Aneby och Eksjö kommuner

---

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1.1 SYFTE	3
1.2 BAKGRUND	3
1.3 VAD EN AVFALLSPAN SKA INNEHÅLLA.....	3
1.4 ORGANISATION OCH FÖRANKRING VID FRAMTAGANDE AV AVFALLSPANEN	3
2. MÅL OCH ÅTGÄRDER.....	5
2.1 BAKGRUND TILL MÅL OCH ÅTGÄRDER.....	5
2.2 BEHOV AV UTVECKLING	5
2.3 MÅLSTRUKTUR.....	5
2.4 MÅLOMRÅDE: CIRKULÄR EKONOMI	7
UTGÅNGSVÄRDEN	7
2.5 MÅLOMRÅDE: MINSKAD MILJÖBELASTNING.....	9
UTGÅNGSVÄRDEN	9
2.6 MÅLOMRÅDE: FÖRBÄTTRAD AVFALLSHANTERING.....	11
UTGÅNGSVÄRDEN	11
2.7 SAMORDNING MED ANDRA MÅL, PLANER OCH PROGRAM.....	13
3. STYRMEDEL	16
3.1 AVFALLSFÖRESKRIFTER	16
3.2 AVFALLSTAXA.....	16
3.3 KOMMUNERNAS BUDGET	16
3.4 KOMMUNIKATION.....	17
3.5 UPPHANDLING OCH INKÖP	17
3.6 FYSISK PLANERING.....	18
3.7 TILLSYN.....	18
4. GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING	19
5. FRAMTIDA AVFALLSHANTERING OCH AVFALLSFLÖDEN.....	20
5.1 UTVECKLINGSTENDENSER.....	20
5.1.2 AVFALL UNDER KOMMUNALT ANSVAR OCH PRODUCENTANSVAR.....	20
5.1.3 VERKSAMHETSAVFALL.....	21
5.2 PROGNOIS ÖVER AVFALLSMÄNGDER.....	22
5.3 BEHOV AV INSAMLINGSSYSTEM OCH ANLÄGGNINGAR	22
5.3.1 AVFALL UNDER KOMMUNALT ANSVAR OCH PRODUCENTANSVAR.....	22
5.3.2 VERKSAMHETSAVFALL.....	23
5.4 KOPPLING TILL FYSISK PLANERING	23
5.5 INVESTERINGAR I INSAMLINGSSYSTEM OCH ANLÄGGNINGAR.....	24
6. ÅTGÄRDERNAS KONSEKVENSER.....	25
6.1 MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET	25
6.2 SOCIAL HÅLLBARHET	25
6.3 EKONOMISK HÅLLBARHET	25
6.4 BARNPERSPEKTIVET	26

I. Inledning

1.1 Syfte

Syftet med avfallsplanen är att skapa en tydlig riktning för att hushålla med resurser genom att förebygga att avfall uppstår, återanvända och återvinna. Avfallsplanen ska leda till att fasa ut och minska gifter i kretsloppet. Syftet är också att planen ska vara ett verktyg för att stärka samverkan mellan kommunerna.

Det ska vara lätt att göra rätt!

1.2 Bakgrund

Avfallsplanen riktar sig till alla inom kommunerna; invånarna, näringslivet och andra organisationer samt politiker och tjänstemän. Alla behöver hjälpas åt för att målen i avfallsplanen ska nås. Kommunen måste ha en avfallsplan och enligt Miljöbalken och Naturvårdsverkets föreskrifter ska avfallsplanen innefatta avfall som uppstår i kommunen. Avfallsplanen beslutas i kommunfullmäktige och är ett kommunalt styrdokument som påverkar och påverkas av andra kommunala planer och program.

Denna avfallsplan har tagits fram av kommunerna Aneby, Eksjö och Nässjö. En extern konsult (Miljö & Avfallsbyrån) har bistått vid framtagandet.

1.3 Vad en avfallsplan ska innehålla

I linje med Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner ska avfallsplanen bland annat innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall. Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen och andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och åtgärder ska finnas för att förebygga och hantera;

- kommunalt avfall, vilket innebär avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll,
- slam från enskilda avlopp,
- latrin,
- bygg- och rivningsavfall som inte uppkommer i yrkesmässig verksamhet,
- avfall som uppkommer i kommunernas egna verksamheter, samt avfall i form av nedskräpning.

Planen ska även innehålla mål och åtgärder för annat avfall, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta. Planen ska beskriva vilka åtgärder som ska genomföras. Åtgärderna ska tillsammans med det övriga utvecklingsarbetet som sker inom verksamheterna leda till att målen i planen uppnås. Detta följs årligen upp, se kapitel 4, och planen revideras minst vart fjärde år med möjlighet att lägga till fler åtgärder och mål samt justera de befintliga målen och åtgärderna. Planen ska även beskriva vilka styrmedel kommunen planerar att använda för att genomföra åtgärderna och uppnå målen.

1.4 Organisation och förankring vid framtagande av avfallsplanen

Avfallsplanen har tagits fram av en projektgrupp bestående av bolagens renhållningschefer, representanter från de olika kommunerna och Miljö & Avfallsbyrån.

Det har också funnits en styrgrupp för arbetet där VD på avfalls-/energibolagen samt kommunernas samhällsbyggnadschefer ingått. Kommunerna har informerats löpande genom kommunstyrelsens arbetsutskott eller tekniskt utskott.

För att mål och åtgärder ska återspegla kommunernas behov och vilja och vara väl förankrade i verksamheterna hölls två workshops i november 2023. Vid dessa tillfällen diskuterades de utmaningar som kommunerna står inför, både vad gäller att hantera det avfall som produceras och att förebygga uppkomsten av avfall, och hur detta kan formuleras i form av mål och åtgärder i avfallsplanen. Deltagarna kom från alla tre kommunerna och representerade bland annat fastighetsbolag och fastighetsförvaltning, bygg och fysisk planering, entreprenader, omsorg, skola, lokalvård, kost, miljö, näringsliv och avfallshantering.

Interna diskussioner har skett löpande i projektgruppen och avstämningar har skett med styrgruppen.

Utifrån detta har mål och tänkbara åtgärder utarbetats inom följande områden:

- cirkulär ekonomi
- minskad miljöbelastning
- förbättrad avfallshantering.

Förankring av planen har även skett genom lagstadgad utställning enligt Miljöbalken. Utställningen genomfördes under sommaren 2024. Utställningen annonserades på kommunernas hemsidor där också handlingarna fanns tillgängliga. Planen ställdes även ut i entrén till kommunhusen och på bibliotek och medborgarkontor i kommunerna. Annons om samrådet gick ut i Smålands-Tidningen och Smålands dagblad.

Utskick har också gjorts till politiska nämnder och styrelser, kommunala verksamheter och bolag, Länsstyrelsen, grannkommuner, mottagare av avfall från kommunen, samt större fastighetsägare och bostadsbolag, företag och organisationer/föreningar.

2. Mål och åtgärder

2.1 Bakgrund till mål och åtgärder

Grundläggande vid framtagande av mål och åtgärder i avfallsplanen för kommunerna är att mål och åtgärder ska bidra till ett mer hållbart samhälle där användning av resurser och hantering av avfall bygger på principer om resurshushållning. Dessa principer innebär att avfall förebyggs, att resurser som har tagits i anspråk används på ett så effektivt och hållbart sätt som möjligt och att avfall som uppstår så långt som möjligt återvinns.

Resurshushållning handlar om att samhället, för att hindra allvarlig resursbrist, måste använda fysiska resurser smartare. Miljöproblemen med dagens linjära resursförbrukning är väl kända, med alltifrån miljöpåverkan vid uttag av resurser ur jordskorpan och föroreningar från produktion av varor till utmaningarna med att återvinna avfallet. I en cirkulär ekonomi lyfts dessutom ekonomiska aspekter in. Resurshushållning är grundläggande för FN:s hållbarhetsmål (Agenda 2030) om att väsentligt minska mängden avfall. EU arbetar också aktivt för en mer cirkulär ekonomi enligt en särskild handlingsplan.

Ny lagstiftning på avfallsområdet gör att en del förändringar kommer att ske beträffande insamlingssystemen framöver. Den största förändringen är införande av så kallad fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper, det vill säga hämtning vid fastigheten hos både småhus och flerbostadshus. Separat insamling av textil kommer också att införas, och vissa välbesökta offentliga platser kommer att förses med möjligheter till källsortering. Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner har valt att inte ta upp dessa förändringar som åtgärder i avfallsplanen, då de följer av ny eller ändrad lagstiftning.

2.2 Behov av utveckling

I arbetet med framtagande av ny avfallsplan för Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner har lokala förutsättningar och behov av utveckling identifierats utifrån bland annat erfarenheter från nuvarande avfallshantering i kommunerna och diskussioner under arbetet med planen. Bland annat identifierades detta:

- Resurshushållningen inom kommunernas egna verksamheter, hos företag och bland befolkningen i stort behöver öka. Återanvändning behöver möjliggöras för att minska avfallsmängderna.
- Det behöver bli ännu lättare för kommunernas invånare att sortera och kunna lämna förpackningar, returpapper och textilier.
- Sortering av kommunernas eget verksamhetsavfall behöver möjliggöras inom de kommunala verksamheterna.
- Nedskräpning och dumpning av avfall i naturen behöver minska och förebyggas.

2.3 Målstruktur

Avfallsplanen innefattar tre målområden. Under varje område finns mål med tillhörande mätetal, utgångsvärden för perioden samt åtgärder för att uppnå målen. En åtgärd kan ligga under ett målområde men ändå vara med och påverka att ett mål uppfylls i ett annat målområde. Ute i kommunernas verksamheter pågår ett utvecklingsarbete kontinuerligt. Det vill säga att avfallsplanen innehåller långt ifrån alla åtgärder som en kommun genomför, och

som bidrar till målen. De åtgärder som är med i avfallsplanen väljs ut för att ta ut en riktning och ett fokus.

Ett årtal i tidskolumnen hänvisar till när en åtgärd senast ska vara klar; det vill säga arbetet med åtgärden måste startas i god tid innan. Efter det året förväntas åtgärden vara utredd och eventuellt genomförd/implementerad. Står det löpande betyder det att arbetet ska fortgå hela perioden.

För en del åtgärder pågår redan arbete i någon av kommunerna men arbetet anses inte vara färdigt, genomfört och förankrat i alla kommuner.

- *Målområden.* Anger inriktningen på längre sikt (10 år) och omfattar alla som ger upphov till avfall, såväl kommunala verksamheter (förvaltningar och bolag) som medborgare och företag.
- *Mål.* Anger konkret vad som ska uppnås samt vilket måttetal som ska användas för att följa upp målet. Utgångsvärden presenteras under målformuleringarna för respektive målområde.
- *Åtgärder.* Anger minsta möjliga åtgärd för hur målen ska uppnås. Åtgärderna är formulerade på ett övergripande sätt och redovisas inte i detalj. När åtgärderna ska genomföras behöver en mer detaljerad planering ske. Den förvaltning/enhet/avdelning/tjänst som står under rubriken ”Huvudsakligt ansvar” ska se till att arbetet sker; inte alltid genomföra åtgärden själva. Åtgärderna behöver arbetas in och konkretiseras i plan och budget för respektive förvaltning eller bolag.

2.4 Målområde: Cirkulär ekonomi

Avfallsplanens mål och åtgärder ska leda till att vi förebygger uppkomsten av avfall och minskar den mängd som faktiskt uppstår. Åtgärderna främjar olika aspekter av cirkulär ekonomi såsom att förhindra avfall, reparera, dela och återanvända samt att förlänga livslängden på produkter.

Mål 1: De totala avfallsmängderna per invånare har minskat med 10 % till år 2030 och 20 % till år 2035, jämfört med utgångsvärdet (kg/invånare).

Mål 2: Matsvinnet från kommunernas verksamheter har minskat med 30 % till år 2030 och 50 % till år 2035, jämfört med utgångsvärdet (gram/ätande).

Utgångsvärden

Totala avfallsmängder¹

Aneby: 431 kg/invånare, 2023

Eksjö: 343 kg/invånare, 2023

Nässjö: 356 kg/invånare, 2023

Mängd matsvinn²

Aneby: 48 g/ätande, 2023

(varav 9 g kökssvinn, 21 g serveringssvinn och 18 g tallrikssvinn)

Eksjö: 45 g/ätande, 2023

(varav 4 g kökssvinn, 24 g serveringssvinn, 17 g tallrikssvinn)

Nässjö: 69 g/ätande, 2023

(varav 14 g kökssvinn, 26 g serveringssvinn och 29 g tallrikssvinn)

---

¹ Totala avfallsmängder, se Avfall Web nyckeltal Insamling, mängd insamlat hushållsavfall, totalt exklusive trädgårdsavfall, kg/person.

² Inklusivt kökssvinn, serveringssvinn, tallrikssvinn enligt Livsmedelverkets metod.

Åtgärder	Huvudsakligt ansvar Säkerställer att åtgärden sker. Alla verksamma i kommun och bolag ska bidra till alla åtgärder.	Påbörjas senast	Färdig senast	Bidrar främst till mål
Utreda och införa lagning av arbetskläder.	Hållbarhetsstrategi, Upphandlings- och inköpsavdelning	2025	2026	1
Ta fram och genomföra en handlingsplan för att förlänga livslängden på IT-produkter.	Hållbarhets- och utvecklingsstrategi Digitaliseringsstrategier Höglandets IT	2025	2025	1
Ta fram och genomföra handlingsplan för att minska matsvinnet.	Måltidsverksamheterna Verksamhetsansvariga	2025	2026	1, 2
Minska engångsartiklar genom att byta mot flergångsartiklar eller tillämpa andra arbetssätt.	Måltidsverksamheterna Verksamhetsansvariga	Löpande	Löpande	1
Utbilda alla beställare och inköpare i kommunerna i cirkulär ekonomi inklusive hållbarhetskrav. Implementera Checklista för hållbarhetskrav vid upphandling.	Upphandlingsavdelningen Hållbarhets-/utvecklingsstrateg	2025	2026	1
Utreda och införa digitala och organisatoriska lösningar för delning och återbruk av material och produkter inom och mellan kommunerna.	Digitaliseringsstrategier Verksamhetsansvariga	2025	2027	1
Utreda möjligheten att återanvända förorenade massor.	Avfallsbolagen Mark- och exploatering Miljötillsyn	2027	2030	1
Starta Fritidsbank eller liknande ³	Kultur och fritid	2025	2026	1
Avfallet från kommunernas bygg- och exploateringsprojekt ska så långt som möjligt återvinnas.	Stadsbyggnad/samhällsplanering	Löpande	Löpande	Övergripande

³ En Fritidsbank är som ett bibliotek, fast med sport- och friluftspåsar, som invånarna kan låna.

2.5 Målområde: Minskad miljöbelastning

Avfallsplanens mål och åtgärder ska leda till att miljöbelastningen från kommunernas verksamheter och invånare minskar. Åtgärderna leder till att hanteringen av miljöfarliga ämnen förbättras och att nedskräpningen i offentliga miljöer minskar.

Mål 3: Mängden farligt avfall i hushållens restavfall ska minska jämfört med utgångsvärdet (g/hushåll och vecka).

Mål 4: Klimatpåverkan från insamling, hantering, och transporter av avfall ska minska jämfört med utgångsvärdet (CO₂-ekv. /år).

Mål 5: År 2030 är nedskräpningen i offentlig miljö halverad i jämförelse med utgångsvärdet för skräpmätning gjord 2024-2025 (antal/10 m²).

Utgångsvärden

Mängd farligt avfall i restavfall⁴

Aneby: 43 g/hushåll och vecka, 2022

Eksjö: 10 g/hushåll och vecka, 2021

Nässjö: 40 g/hushåll och vecka, 2020

Mängd CO₂-ekv. /år⁵

Aneby, Eksjö och Nässjö: 306 CO₂-ekv. /år, 2023

Antal skräp per 10 m²⁶

Aneby: uppdateras

Eksjö: uppdateras

Nässjö: uppdateras

---

⁴ Avfall Web plockanalysresultat, Mängd farligt avfall, exkl. batterier och elavfall, i restavfall (g/hushåll och vecka).

⁵ Uträkningen sker genom att multiplicera utsläppet (kg) av en växthusgas med gasens GWP-faktor. Insamling av kommunalt avfall och slam samt omlastning.

⁶ Genomförs med skräpmätning minst vart tredje år enligt Håll Sverige Rents metodik.

Årvalsplan 2025-2035

Åtgärder	Huvudsakligt ansvar Säkerställer att åtgärden sker. Alla verksamma i kommun och bolag ska bidra till alla åtgärder.	Påbörjas senast	Färdig senast	Bidrar främst till mål
Ta fram riktlinjer för att jobba kemikaliesmart i alla verksamheter.	Kommunstyrelsen Verksamhetsansvariga	2026	2027	Övergripande
Ta fram guide för upplag av snö från vinterväghållning, med syfte att minska miljöpåverkan från avrinning och transport av snö.	Kommunala markägare Gata/park	2027	2028	4
Säkerställa att nedlagda deponier inkluderas och prioriteras i enlighet med den kommunalt fastställda tillsynsplanen för förorenad mark.	Miljötillsyn	Löpande	Övergripande	4
Ta fram och genomföra en gemensam handlingsplan för att minska nedskräpning. Exempel: skräpmätningar, skräpplockardagar, informationsinsatser, samarbete med näringsidkare och fastighetsägare, full sortering vid arrangemang med mera.	Gata/park Tekniska	2025	2026	5
Arbeta för minskad miljöpåverkan från avlopp samt verka för återföring av slam till produktiv mark.	VA-kollektivet	Löpande	Löpande	4

2.6 Målområde: Förbättrad avfallshantering

Avfallsplanens mål och åtgärder ska leda till en förbättrad avfallshantering för kommunernas invånare och verksamheter. Åtgärderna innefattar förbättrad service genom information, insamling, samarbeten mellan aktörer och analyser av åtgärdernas effekter.

Mål 6: Mängden restavfall ska minska med minst 25 % till år 2035, jämfört med utgångsvärdet (kg/invånare).

Mål 7: Nöjd-kund-index (NKI) gällande hur nöjda kommuninvånarna är med den service inom avfallshantering som kommunen erbjuder ska vara ett värde på minst 80, uppnått senast år 2029 (index)⁷.

Mål 8: Mängden avfall från ÅVC till energiåtervinning ska minska årligen (kg/invånare och år).

Utgångsvärden

Mängd restavfall per invånare

Aneby: 127 kg/invånare, 2023

Eksjö: 119 kg/invånare, 2023

Nässjö: 132 kg/invånare, 2023

Andel nöjda kommuninvånare

Aneby: 63 NKI-värde för nöjda invånare

Eksjö: uppdateras NKI-värde för nöjda invånare

Nässjö: 74,7 NKI-värde för nöjda invånare

Mängd avfall från ÅVC till energiåtervinning⁸

Aneby: 164 kg/invånare och år

Eksjö: 170 kg/invånare och år

Nässjö: 113 kg/invånare och år

---

⁷ Följs upp via regelbundna kundenkäter.

⁸ Avfall Web I14, Å2 och Å3 delat med antal invånare.

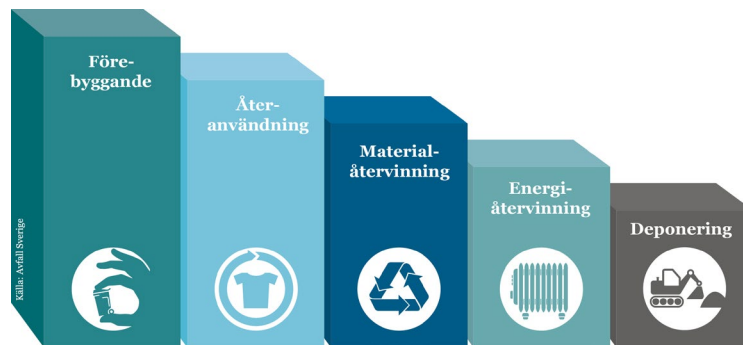
Åtgärder	Huvudsakligt ansvar Säkerställer att åtgärden sker. Alla verksamheter i kommun och bolag ska bidra till alla åtgärder.	Påbörjas senast	Färdig senast	Bidrar främst till mål
Möjliggöra och underlätta källsortering ⁹ för personal och brukare inom alla kommunernas verksamheter.	Verksamhetsansvariga	2025	2025	Övergripande
Genomföra informationsinsatser till kommuninvånarna och verksamheter om avfallshantering och sortering.	Avfallsbolagen Fastighetsbolagen	Löpande	Löpande	Övergripande
Se över och optimera återvinningsstationer för förpackningar.	Avfallsbolagen	2025	2027	6, 7, 8
I plan- och bygglovsprocessen ska avfallsorganisationerna medverka för att bidra till att goda källsorteringsmöjligheter skapas och att insamlingen av avfall sker på ett tryggt sätt.	Stadsbyggnad/samhällsplanering	Löpande	Löpande	Övergripande
En aktiv tillsyn och kontroll när det gäller bygg- och rivningsavfall som uppkommer under plan- och bygglagen, samt miljöbalken ska bedrivas.	Miljötillsyn	Löpande	Löpande	6
Genomföra plockanalyser och använd resultaten som underlag för att förbättra hanteringen av avfall och som underlag för kommunikation.	Avfallsbolagen	2025	Minst vart 3e år	3, 7

⁹ Restavfall, matavfall, plast-och pappersförpackningar, metallförpackningar, glasförpackningar, returpapper, farligt avfall och elektronik.

2.7 Samordning med andra mål, planer och program

Mål och åtgärder i denna avfallsplan utgår dels ifrån lokala förhållanden och behov av utveckling, dels ifrån lokala, regionala, nationella och globala mål, planer, program och strategier, till exempel:

Avfallshierarkin. Avfallsplanen bygger på prioriteringar som anges i EU:s avfallshierarki och Miljöbalken, det vill säga att man i första hand bör förebygga uppkomsten av avfall, i andra hand återanvända produkter, i tredje hand återvinna material, i fjärde hand utvinna energi och bara som sista utväg deponera.

Figur 1. Avfallstrappan. Bild: Avfall Sverige.

FN:s globala hållbarhetsmål enligt Agenda 2030. Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs i september 2015 av FN:s generalförsamling och består av 17 mål och 196 delmål. I december 2020 antog riksdagen en inriktning för arbetet med genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling. Följande utvalda delmål (med numrering enligt FN:s lista över mål) är särskilt väsentliga för denna avfallsplan:

11. Hållbara städer och samhällen

11.6 Minska städernas miljöpåverkan: Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

12. Hållbar konsumtion och produktion

12.3 Minska matsvinnet: Till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.5 Minska avfallsmängden: Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

- **Mål och bestämmelser enligt EU:s direktiv om avfallshantering och cirkulär ekonomi, exempelvis:**
  - Mål om förberedelse för återanvändning eller återvinning av kommunalt avfall (implementerat i det svenska miljömålssystemet genom ovan nämnda etappmål).
  - Mängden matsvinn ska minska med 30 % till 2025 och 50 % till 2030.

- Krav på separat insamling av textilavfall och farligt avfall till 2025 och matavfall till 2023.
- **EU:s klimatmål** om minskade växthusgasutsläpp, minskad energiförbrukning och mer förnybara bränslen.
- **De nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen och den nationella avfallsplanen 2018–2023.** Riksdagen har beslutat om 16 nationella miljö kvalitetsmål. Av dessa berörs avfallshanteringen främst av målen:
  - God bebyggd miljö
  - Giftfri miljö
  - Begränsad klimatpåverkan

Till de nationella miljö kvalitetsmålen hör 20 etappmål som har beslutats av regeringen. Av dessa berörs avfallshandtering och förebyggande av avfall främst av följande etappmål (fritt återgivet):

- Senast 2023¹⁰ sorteras 75 % av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara.
- Senast 2025 förbereds för återanvändning eller materialåtervinns 70 % av bygg- och rivningsavfallet.
- Senast 2025 förbereds för återanvändning eller materialåtervinns minst 55 % av kommunalt avfall, senast 2030 minst 60 % och senast 2035 minst 65 %.
- Senast 2025 har livsmedelsavfallet minskat med 20 % per capita jämfört med 2020.
- Andelen av livsmedelsproduktionen som når butik och konsument ska öka.

I den nationella avfallsplanen lyfts matavfall, textil, elektronik, bygg- och rivningsavfall, plast och nedskräpning fram som särskilt viktiga strömmar att arbeta med.

- **Nationella åtgärdsprogrammet för havsmiljön.** I det nationella åtgärdsprogrammet för havsmiljö ingår åtgärder mot marint skräp. Åtgärd 23 handlar om att vid revidering av de kommunala avfallsplanerna belysa hur avfallshandteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp samt att mål ska sättas upp för ett sådant arbete.
- **Regionala mål, strategier m.m.** såsom exempelvis följande för Jönköpings län; klimat- och energistrategi, åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan och åtgärdsprogram för hälsans miljömål.

---

¹⁰ Det nationella etappmålet kan förväntas revideras med en fortsatt inriktning i linje med målet för 2023 gällande utsortering och behandling av matavfall.

- **Lokala mål och strategier** såsom exempelvis kommunernas översiktsplaner, Miljömål för Aneby kommun, Eksjö kommuns miljöpolicy och Nässjö kommuns energi och klimatstrategi.
- **Uppföljning av tidigare avfallsplaner.** De tidigare avfallsplanerna innehåller exempelvis mål för att förebygga att avfall uppstår, minska avfallsmängderna, förbättra sorteringen, öka materialåtervinningen, avgifta kretsloppet och att servicen ska vara god. Sammantaget anger tidigare¹¹ avfallsplaner en inriktning som fortfarande är relevant.
- **Behov av utveckling**, enligt kapitel 2.2.

Målen i denna avfallsplan avser främst förebyggande och hantering av avfall som kommunen ansvarar för (se bilaga 1), innefattande både avfall inom kommunalt ansvar för avfallshantering och avfall som uppstår i kommunal verksamhet. Vissa mål kan även vara tillämpliga för annat avfall i den utsträckning kommunen kan påverka detta genom olika kommunala styrmedel, såsom tillsyn och fysisk planering. Kommunen kan även genom exempelvis dialog med olika aktörer påverka hanteringen av avfallslag som inte ingår i det kommunala ansvaret – såsom industriavfall och producentansvarsmaterial – vilket kan bidra till att avfallsplanens mål och övriga samhälleliga miljömål nås.

---

¹¹ Se bilaga 3 Uppföljning av tidigare avfallsplan.

3. Styrmedel

I detta kapitel beskrivs de styrmedel som kommunerna kommer att nyttja för att genomföra åtgärderna i avfallsplanen och nå de satta målen.

3.1 Avfallsföreskrifter

De kommunala avfallsföreskrifterna har tagits fram i ett samarbete mellan kommunerna Aneby, Eksjö och Nässjö och har börjat gälla under år 2022 eller 2023 där de flesta ändringar har trätt i kraft under 2023 i samband med byte av insamlingssystem i kommunerna.

I avfallsföreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter som åligger fastighetsägare och verksamhetsutövare för det avfall de genererar och vilka skyldigheter som åligger kommunen. Föreskrifterna anger även vilka avfallslag som ska sorteras ut och hanteras separat för att kunna återanvändas, återvinnas eller fasa ut ur kretsloppet. Dessutom finns här regler för hur avfall ska emballeras och lämnas, dels för att uppnå en god arbetsmiljö för de som samlar in och behandlar avfallet, dels för att risken för negativ miljöpåverkan från avfallshanteringen ska minimeras.

Föreskrifterna kompletterar annan lagstiftning inom avfallsområden såsom miljöbalken och förordningar om producentansvar med mera.

Inga specifika åtgärder för avfallsföreskrifterna nämns i handlingsplanen.

3.2 Avfallstaxa

Avfallstaxan anger hur avgifter för kommunens avfallshantering får tas ut och beslut tas i kommunernas fullmäktige.

Miljöbalken anger vilka typer av tjänster och verksamheter som får finansieras via avfallstaxan. Inte bara insamling och behandling av avfallet utan även nödvändig administration med mera ska täckas. Taxan får också användas för visst arbete med förebyggande och förberedelse för återanvändning av avfall. Däremot får inte arbete med nedskräpning, tillsyn eller kommunens åtgärder för att minska eller förbättra sorteringen av det egna verksamhetsavfallet finansieras med hjälp av avfallstaxan.

Kommunen har möjlighet att använda taxan för att styra mot en bättre resurshushållning. Avfallstaxan är därmed viktig för avfallsplanens måloppfyllelse genom att den uppmuntrar hushåll och verksamheter till bättre sortering och minskade avfallsmängder.

I de tre kommunerna används avfallstaxan idag för att påverka abonnenter att sortera ut matavfall. Avfallstaxan kommer att fortsätta anpassas till förändrade krav enligt lagstiftning och för att se över möjligheterna att tydligare styra mot mål i avfallsplanen.

3.3 Kommunernas budget

I sina budgetar visar kommunerna hur mycket resurser som avsätts till de olika kommunala verksamheterna. I budget och i kommunala mål och uppdrag till nämnder och bolagsstyrelser finns möjlighet att styra vilka områden som ska prioriteras. Åtgärderna i avfallsplanen ska arbetas in i verksamhetsplaner/affärsplaner.

Kommunen behöver budgetera för de delar av avfallshanteringen och relaterade frågor som inte ingår i det kommunala avfallsansvaret. Exempel på områden som berör

förebyggande och hantering av avfall, men som faller utanför det kommunala avfallsansvaret är:

- förebyggande och hantering av avfall som uppstår i de kommunala verksamheterna, exempelvis matsvinn, engångsartiklar och källsorteringsmöjligheter,
- nedskräpningsfrågor, såväl renhållning som förebyggande arbete,
- tillsyn; över den kommunala avfallshanteringen, verksamhetsutövare, bygg- och rivningslov, nedskräpning, m.m.
- upphandling som medel för att minska avfallsmängderna och uppmuntra återbruk.

3.4 Kommunikation

En hållbar avfallshantering, där produkter och material cirkulerar många varv innan de till slut blir avfall som behöver omhändertas, bygger i mångt och mycket på enskilda individers deltagande. För att människor ska ändra sina beteenden krävs det att de vet, kan och vill bidra. Detta kan uppnås genom en kombination av information, fysiska förutsättningar och attitydarbete. Kommunikation och information blir ännu viktigare när alltmer fokus sätts på avfallstrappans översta steg och på minskad nedskräpning och giftfri miljö, jämfört med den mer traditionella avfallshanteringen där fokus låg på att behandla det avfall som samlades in.

Kommunikation och information kommer vara en viktig del för att lyckas gällande flertalet åtgärder i avfallsplanen, men finns också med som en egen åtgärd genom ”Genomför informationsinsatser till kommuninvånarna och verksamheter om avfallshantering och sortering”.

3.5 Upphandling och inköp

Det finns både miljömässiga och ekonomiska skäl för kommunerna att se över vilka krav som ställs vid upphandlingar och inköp. Pengar kan sparas genom genomtänkta krav vid upphandlingar, eller genom att ändra på vanor och rutiner så att vissa produkter inte längre behöver köpas in.

Som offentliga aktörer har kommunerna och deras bolag stora möjligheter att bidra till ett mer cirkulärt samhälle genom att ställa genomtänkta krav vid upphandlingar och inköp. Offentlig upphandling kan vara ett sätt att driva på och öppna upp för affärsmodeller som erbjuder mindre miljöbelastande varor och tjänster. Därmed kan en marknad skapas som även kan göras tillgänglig för andra verksamheter och organisationer, samtidigt som kommunen kan föregå med gott exempel och inspirera.

För att hushålla med resurser och förebygga avfall kan krav ställas på återbrukade och reparerbara produkter, livslängd, återvunna material, flergångsemballage och återtag. Detta stöds genom åtgärder i avfallsplanen så som exempelvis ”Ta fram och genomför handlingsplan för att förlänga livslängden på IT-produkter”, ”Ta fram och genomför handlingsplan för att minska matsvinnet”, ”Minska engångsartiklar genom att byta mot flergångsartiklar eller tillämpa andra arbetssätt.” och ”Utbilda alla beställare och

inköpare i kommunen i cirkulär ekonomi inklusive hållbarhetskrav. Implementera Checklista för hållbarhetskrav vid upphandling.”

3.6 Fysisk planering

Fysisk planering

I översiktsplanen redovisas generella ställningstaganden om avfallshantering, så som hur avfall tas om hand, vilken infrastruktur som behövs för en effektiv avfallshantering, hänsyn som bör tas till anläggningar för avfallshantering samt framtida behov av utveckling av avfallshantering kopplat till fysisk planering så som till exempel behov av ny återvinningscentral eller etablering av flera återvinningsstationer m.m.

I detaljplan kan områden för återvinningsstationer och återvinningscentral anges som tekniska anläggningar. Detaljplanen kan också reglera användningen av mark- och vattenområden kring anläggningar som hanterar avfall för att minska avfallsanläggningarnas negativa påverkan på kommande bebyggelse.

Bygg- och rivningslov

I bygglov som rör flerbostadshus säkerställs att sophantering finns inom lämpligt avstånd från byggnadens entré och att renhållaren kan tömma kärnen enligt gällande renhållningsregler. Byggherren ska under byggtiden ansvara för att rester och avfall från bygger sorteras och tas omhand på rätt sätt under byggtiden enligt avfallsförordningen.

I rivningslovet är rivningsplanen och materialinventeringen viktiga delar. Den som river byggnadens åläggs att i sin ansökan redogöra för hanteringen av rivningsmassorna samt under rivningen sortera och omhänderta rivningsmassorna på rätt sätt enligt avfallsförordningen.

3.7 Tillsyn

Den kommunala tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över avfallshantering hos privatpersoner, företag och andra verksamheter, inklusive de kommunala. Tillsynsmyndigheterna kan vid behov förelägga om förbättringar samt lämna information i frågan. Det är miljöbalken, avfallsförordningen och de lokala avfallsföreskrifterna som styr arbetet.

Kommunen utövar även annan tillsyn som kan vara relevant för avfallshantering, exempelvis då det gäller rivningar enligt plan- och bygglagen samt nedskräpning enligt miljöbalken.

I tillsynen över verksamheter finns möjlighet att lyfta frågor om hållbarhet och cirkulär ekonomi, såväl källsortering och materialåtervinning som avfallsförebyggande åtgärder, i verksamheternas olika led. Detta kan vara ett effektivt sätt att höja kunskapsnivån hos verksamhetsutövare inom kommunen.

4. Genomförande och uppföljning

Denna avfallsplan är ett verktyg för kommunerna i arbetet med att förebygga avfall och för avfallsbolagen att utveckla avfallshanteringen i en hållbar riktning. För genomförande av planen är det viktigt att det finns personella resurser och kompetens. Berörda behöver känna till innehållet i planen och den behöver följas upp regelbundet.

Genomförandet av avfallsplanens åtgärder sker genom att kommundirektören med koncernledningsgruppen ser till att relevanta åtgärder tas med i respektive förvaltnings- och bolags verksamhets-/affärsplaner och budgetar.

Respektive förvaltningschef/VD ansvarar för att följa upp att åtgärderna genomförs och att en årlig sammanställning av resultatet görs samt delges kommunens målsamordnare för avfallsplanen.

Varje kommun utser en målsamordnare för avfallsplanen som sammanställer resultaten och redovisar till kommunfullmäktige samt till kommunens anställda.

Uppföljningen görs inför nämndernas årliga budgetprocesser och kan därmed bidra till att mål och åtgärder genomförs och att avfallsplanen blir ett levande dokument.

Planering av genomförande av åtgärderna i avfallsplanen, kontinuerligt erfarenhetsutbyte och samarbete mellan kommunerna uppmuntras inom olika verksamhetsområden eller för specifika åtgärder. Kommunerna kan ha stor nytta av att göra arbetet tillsammans.

Översyn av avfallsplanens mål och åtgärder ska göras minst vart fjärde år av representanter från de tre kommunerna och avfallsbolagen.

5. Framtida avfallshantering och avfallsflöden

I följande kapitel presenteras utvecklingstendenser som är viktiga för avfallshanteringen, en prognos för avfall, samt en bedömning av framtida behov av insamlingssystem och behandlingskapacitet för avfall. Bedömningen baseras i huvudsak på avfallsplanens mål och åtgärder. Prognosen fokuserar på avfall som omfattas av kommunalt ansvar samt i relevanta delar även avfall som omfattas av producentansvar.

5.1 Utvecklingstendenser

5.1.1 Befolkningsprognos

I samtliga berörda kommuner har befolkningen de senaste 10 åren ökat med 7 - 8 %, och av en total befolkning på ca 56 300 så innebär det att ca 4 000 personer tillkommit i kommunerna de senaste 10 åren.

Enligt Aneby kommuns befolkningsprognos förutspås en fortsatt befolkningsökning men med en avmattad takt. Antalet invånare beräknas vara 6 892 personer år 2030, vilket innebär en ökning med 40 personer från 2023 till 2030.

Enligt Eksjö kommuns befolkningsprognos med prognosperiod mellan 2020 och 2035 beräknas antalet invånare vara 18 062 personer år 2030 vilket skulle innebära en ökning med ca 200 personer fram till 2030.

Enligt Nässjö kommuns befolkningsprognos med prognosperiod 2023-2032 förutspåddes en befolkningsökning med cirka 100 personer per år och där antalet invånare i kommunen bedömdes komma att stiga till cirka 33 000 personer år 2032. Under 2023 blev det dock en folkminskning och prognosen har på ett förenklat sätt justerats ned till ett bedömt invånarantal på cirka 32 600 personer år 2032.

5.1.2 Avfall under kommunalt ansvar och producentansvar

Under den senaste tioårsperioden, 2013-2023, har avfallsmängderna per invånare¹² generellt sett ökat även om vi sett en avtagande trend de senaste åren. Händelser som leder till ändrade beteenden i samhället och världen påverkar våra avfallsmängder. En sådan händelse var Covid-19 pandemin. Andra händelser som påverkar är vikande konjunktur och motkrafter gällande konsumtion av varor; via avfallsbranschen, genom andra samhällsaktörer och genom en generellt ökad medvetenhet hos allmänheten om vikten av ett hållbart leverne. Dessa tros bidra till de nu minskade avfallsmängderna, se Figur 2.

Minskningen av grovavfall skulle kunna förklaras av att hushåll och företag i ekonomiskt ansträngda tider både konsumerar mindre och lämnar mindre mängder avfall till återvinningscentralerna.

Gällande förpackningar och returpapper från hushåll har trenden under flera år varit att framför allt mängden plast- och pappersförpackningar ökat till följd av ökad internetförsäljning, medan mängden returpapper minskar i takt med att hushållen i mindre utsträckning läser papperstidningar.

Cirkulära affärsmodeller som underlättar för såväl hushållen som kommunen att konsumera hållbart bidrar till att minska sambandet mellan konsumtion och

---

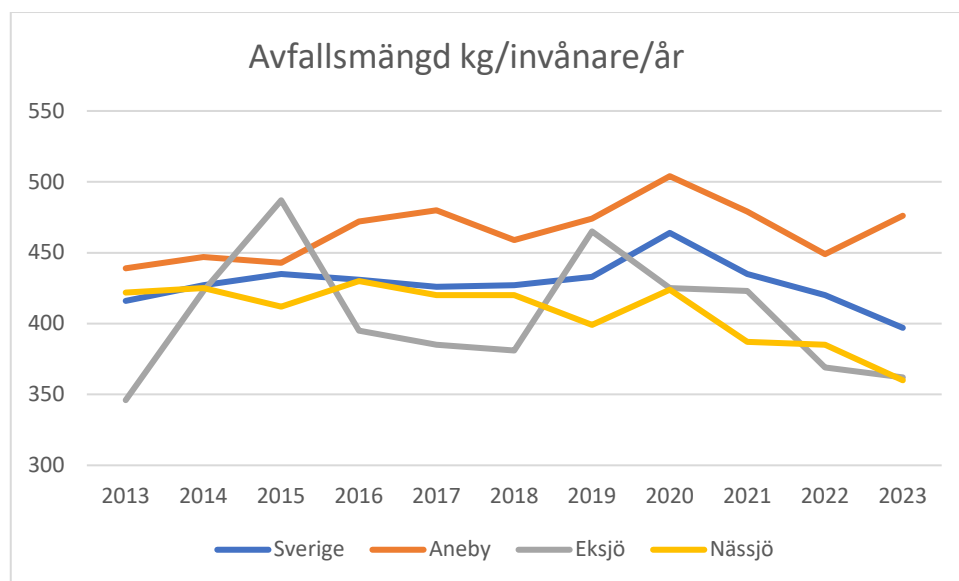
¹² Kommunalt avfall exklusive trädgårdsavfall (kg/inv.)

avfallsproduktion. Att förlänga livet på produkter genom smarta upphandlingar och bra underhåll, skapa förutsättningar för att låna och dela (t.ex. genom Fritidsbanken eller motsvarande) och utbilda beställare och inköpare inom kommunen är exempel på viktiga åtgärder i detta sammanhang.

Sammanfattningsvis kan antas att människors större medvetenhet tillsammans med samhällsstrukturer som möjliggör att laga, dela och återbruka kommer begränsa och minska avfallsmängderna per invånare samtidigt som det avfall som uppstår sorteras bättre tack vare ökad service.

I Figur 2 illustreras avfallsmängderna de senaste tio åren för hela Sverige samt Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner. Mängderna gäller kommunalt avfall exklusive trädgårdsavfall i kg per invånare.

Figur 2 Avfallsmängd kg/invånare/år

5.1.3 Verksamhetsavfall

Verksamhetsavfall är det avfall som uppstår hos verksamheter och som ligger utanför kommunernas ansvar. Verksamhetsutövaren ansvarar själv för att avfallet omhändertas på ett korrekt sätt.

Näringslivet i kommunerna uppvisar en stor bredd av företag inom branscher såsom jord- och skogsbruk, trähus och träförädling. I Nässjö finns en av Sveriges största järnvägsknutpunkter och i Eksjö är Försvarsmakten en av de största arbetsgivarna.

Det kan konstateras att mängden verksamhetsavfall i hög grad är beroende av konjunkturen. Mängden bygg- och rivningsavfall kan förväntas minska då lågkonjunkturen bromsar många nya byggprojekt, samtidigt som krav på sortering gör att andelen som återvinns av bygg- och rivningsavfall såväl som industriavfall kan förväntas öka.

Mängden farligt avfall från industrier och bygg- och anläggningsverksamhet samt angränsande verksamheter kan komma att öka. Skälen till detta är främst att trenden är att alltmer avfall definieras som farligt avfall och att byggnation kan kräva sanering av

förorenade områden som genererar förorenade massor som måste behandlas. Om företagen miljöanpassar produktionen kan vissa typer av farligt avfall minska.

På senare år har cirkulär ekonomi och cirkulära affärsmodeller blivit allt viktigare för både myndigheter och privata företag, vilket kan bidra till att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och avfallsproduktion. Detta tillsammans med vikande konjunktur kan leda till att mängden verksamhetsavfall minskar.

De avfallsflöden som i dagsläget omhändertas på annat sätt än genom kommunens hantering eller på kommunens anläggningar förutsätts även fortsättningsvis hanteras vid sidan av de kommunala systemen, då det för dessa flöden bedöms finnas ett etablerat omhändertagande.

5.2 Prognos över avfallsmängder

Ökade avfallsmängder kan förväntas till följd av den totalt sett ökande befolkningen i kommunerna men kan antas dämpas av en vikande konjunktur de närmaste åren och av en ökad miljömedvetenhet generellt i samhället. I sammanhanget är kommunernas åtgärder i avfallsplanen gällande information till invånare om avfallsförebyggande liksom åtgärder för att möjliggöra ökad återanvändning viktiga. Åtgärder för ökad återanvändning i kommunernas egna verksamheter förväntas bidra till minskade avfallsmängder, samtidigt som det bidrar till att medvetenheten och kunskapen hos personalen ökar.

Kravet på fastighetsnära insamling av förpackningar¹³ ger en kraftigt ökad servicenivå för hushållen jämfört med dagens system där samtliga hushåll hänvisas till återvinningsstationer för att lämna förpackningar. Erfarenheten är att utsorteringen av förpackningar ökar med en ökad servicenivå.

Den sammantagna bedömningen är att avfallsmängderna i kommunerna totalt sett inte kommer att ändras nämnvärt fram till 2035, men att andelen restavfall förväntas sjunka till förmån för ökade mängder utsorterade förpackningar och textilier.

5.3 Behov av insamlingssystem och anläggningar

5.3.1 Avfall under kommunalt ansvar och producentansvar

Utbyggnaden av fastighetsnära insamling av förpackningar kommer ske både för villor och fritidshus samt för flerbostadshus. Kommunerna kommer bygga ut nuvarande system för villor och fritidshus, där mat- och restavfall samlas in i ett tvåfackskärl, med ytterligare behållare för insamling av förpackningar.

För flerbostadshus¹⁴ kommer den fastighetsnära insamlingen av förpackningar att byggas ut med enfackskärl i olika storlekar för de olika förpackningsfraktionerna. Det utökade antalet fraktioner som samlas in fastighetsnära innebär ett ökat behov av yta för kärnen, vilket kan innebära behov av utökade eller nya utrymmen för avfallshanteringen.

---

¹³ Från 1 jan 2027 ska kommunernas insamling av förpackningar ske fastighetsnära och förpackningarna ska samlas in separat.

¹⁴ För flerbostadshus med få lägenheter kan insamlingen ske genom samma insamlingssystem som för villor.

Omlastning och mellanlagring av avfall görs till viss del i kommunerna idag medan återvinningen i de flesta fall sker i anläggningar utanför kommunerna. Med separat insamling av förpackningar kommer infrastrukturen för omlastning och mellanlagring behöva utökas på Boda avfallsanläggning i Nässjö och på Eksjö avfallsanläggning.

Med en förväntad ökad utsortering och den prognos över avfallsmängder som beskrivs ovan kommer behovet av behandlingskapaciteten för förpackningar öka. Behandlingskapacitet för ökade mängder av förpackningar finns och faller inom producenternas ansvar. För övriga avfallslag bedöms behovet av behandlingskapacitet vara oförändrat, och där finns en väl fungerande infrastruktur idag.

Andra förändringar är separat insamling av textil, vilket kommer att ske vid befintliga återvinningscentraler, samt källsortering på vissa offentliga platser vilket kommer att kräva byte eller utökning av samlingsbehållare och utökad insamling.

Behov av infrastruktur¹⁵ för återanvändning och recirkulering av produkter påverkar inte per automatik infrastrukturen för avfallshantering. Däremot är det en förutsättning för att kunna begränsa avfallsmängderna.

5.3.2 Verksamhetsavfall

För verksamhetsavfall som inte omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering, finns begränsat med information om mängder som uppkommer inom kommunen. Även information om kapaciteten i befintliga anläggningar för behandling av verksamhetsavfall är begränsad. Det finns inga uppgifter om att mängden verksamhetsavfall skulle ändras drastiskt under planperioden och därmed förändra behovet av behandlingsanläggningar.

5.4 Koppling till fysisk planering

Aneby kommun antog en ny översiktsplan i september 2022. I planen finns en kort beskrivning av kommunens viljeinriktning och anläggningar i form av återvinningsstationer, återvinningscentral och avfallsupplag.

Eksjö kommun antog en ny översiktsplan i december 2022. I planen finns en beskrivning av föregående avfallsplans ställningstagande samt en beskrivning gällande hur avfallshantering är organiserad. Kortfattat beskrivs också återvinningscentralen samt värmeverket i Eksjö där förbränning av avfall sker i en av pannorna.

Nässjö kommun antog ny översiktsplan i april 2023. I översiktsplanen beskrivs förändringar framåt gällande avfallshantering så som fastighetsnära insamling av förpackningar. I översiktsplanen görs ett ställningstagande gällande att ny bebyggelse ska lokaliseras med hänsyn till de skyddsavstånd som behövs mellan avfallsanläggningen och till exempel bostäder. Ställningstagandet ger goda förutsättningar att skydda avfallsanläggningens placering och den viktiga infrastruktur som avfallsanläggningen utgör.

---

¹⁵ Infrastruktur för återanvändning kan avse exempelvis plats för mottagning av begagnade produkter, verkstäder för rengöring och reparation, plats för förvaring och plats för försäljning av återanvändbara produkter. Infrastrukturen innefattar även transporter som kan behövas.

5.5 Investeringar i insamlingsystem och anläggningar

Investeringsbehovet för respektive åtgärd i avfallsplanens handlingsplan har bedömts och det kan konstateras att den största investeringen de närmaste åren handlar om införandet av system för fastighetsnära insamling av förpackningar samt infrastruktur kopplat till det. Investeringar kommer behöva göras i kärl och insamlingsfordon, samt i infrastruktur för omlastning och mellanlagring.

Investeringens storlek kostnadsberäknas i samband med planering av arbetet med att genomföra förändringarna.

6. Åtgärdernas konsekvenser

6.1 Miljömässig hållbarhet

Avfallsplanens mål, måttetal och åtgärder bidrar till att uppfylla nationella miljö kvalitetsmål, EU:s miljö-, avfalls- och klimatmål, Havsmiljödirektivet samt FN:s globala hållbarhetsmål. De nationella miljö kvalitetsmål som berörs i störst utsträckning är ”God bebyggd miljö”, ”Giftfri miljö” och ”Begränsad klimatpåverkan” som alla bedöms påverkas i positiv riktning till följd av planens genomförande.

Flera åtgärder i avfallsplanen handlar om att förbättra förutsättningarna för att förebygga avfall, återanvända och öka materialåtervinningen av avfall. Andra åtgärder i handlingsplanen syftar till att förändra beteenden genom information och erfarenhetsutbyte. Det tar lång tid att förändra beteenden men om insatserna följs av förändrat beteende hos många invånare kan åtgärderna på längre sikt ge stor positiv påverkan genom bättre resurshushållning och minskade diffusa utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

De negativa konsekvenserna av genomförandet av planen bedöms vara små och främst vara kopplade till risk för ökad mängd transporter, vilket ger upphov till klimatpåverkande gaser och buller. Vinsten av förebyggande, återanvändning och återvinning är dock större än de negativa konsekvenserna av ökade avfallstransporter.

Sammantaget bedöms genomförandet av avfallsplanen medföra positiv miljöpåverkan. I Bilaga 4 presenteras en miljökonsekvensbeskrivning av avfallsplanens genomförande.

6.2 Social hållbarhet

Genom att öka förutsättningarna och bidra till system för att låna och återanvända produkter kan ett mer inkluderande samhälle skapas där fler har möjligheter att skapa sig ett gott liv. I avfallsplanens handlingsplan berörs detta genom exempelvis att starta en fritidsbank. En fritidsbank är ett gott exempel som bidrar till att kunna ha ett aktivt liv för alla oavsett ekonomisk situation.

Att införa fastighetsnära insamling av förpackningar för samtliga hushåll bidrar till en god service och gör det lätt för användaren att sortera sitt avfall.

Människor har olika förutsättningar och behov beroende på till exempel utbildningsnivå, kulturella vanor och språkkunskaper, vilket gör att man behöver anpassa insatser beroende på vilken grupp man riktar sig till. På samma sätt har kommunikationsåtgärder som genomförs större möjlighet att få genomslag när de utgår från kunskaper om olika gruppers förutsättningar och behov.

Avfallsplanens åtgärder kan bidra till att skapa förutsättningar för en socialt hållbar avfallshantering och i förlängningen ett socialt hållbart samhälle.

6.3 Ekonomisk hållbarhet

Den del som avser avfallshantering inom det kommunala avfallsansvaret finansieras av avfallstaxan och den del som berör kommunkoncernernas egen verksamhet är skattefinansierad. Åtgärder som bedöms kunna innebära ökade kostnader är framför allt att kommunerna ska:

- starta en fritidsbank (skattefinansierat),
- möjliggöra sortering för alla kommunens verksamheter (skattefinansierat),
- införa fastighetsnära insamling av förpackningar för kommunala flerbostadshus (finansieras av de kommunala fastighetsbolagen).
- Införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar bedöms inte ge någon ökad kostnad för avfallshanteringen eftersom producenterna ersätter kommunerna för insamlingen.
- Det finns också åtgärder som kan innebära mindre kostnadsökningar eller ett ekonomiskt nollsummespel eftersom åtgärden i sig också leder till besparingar. Exempel på detta är att minska användandet av engångsprodukter, minska matsvinnet och informationsinsatser.
- Genomförandet av åtgärderna förutsätter engagemang från flera olika delar av kommunens organisation. Avfallsenheten är en nyckelaktör i arbetet med utveckling av det kommunala avfallsansvaret men många viktiga åtgärder avseende exempelvis förebyggande av avfall bygger till stor del på engagemang från andra kommunala verksamheter och enheter.

6.4 Barnperspektivet

Sedan den 1 januari 2020 är Förenta nationernas konvention om barns rättigheter (2018:1197) svensk lag. Detta innebär att barns rättigheter ska beaktas vid beslutsprocesser och ärenden som rör barn. En avfallsplan påverkar barns uppväxt i viss grad och därför beskrivs nedan hur barn kan komma att påverkas av avfallsplanens genomförande. Syftet med avfallsplanen är att minska avfallsmängderna, öka återanvändningen och materialåtervinningen samt minska avfallets miljö- och klimatpåverkan. Avfallsplanens genomförande bedöms därför i sin helhet vara positiv för barnens bästa då barn är en del av både dagens och framtidens samhälle.

Genom bland annat information till medborgare om hur avfall ska tas om hand kan medborgare göra medvetna, hållbara val i vardagen. Om vuxna tar ansvar för denna typ av frågor, sänds positiva signaler till barn och unga. Det kan till exempel bidra till att barn känner mer framtidstro och mindre framtidssoro.

Barn vistas generellt mycket i sin närmiljö, till exempel i bostaden, på lekplatser och andra fritidsmiljöer samt i förskolor, skolor och på skolgårdar. Nedskräpning ökar risken för att barn gör sig illa på skräp, exempelvis genom skärsår och kvävningrisk. Nedskräpning bidrar också till otrygga miljöer genom att nedskräpning ökar risken för klotter och skadegörelse. I avfallsplanens åtgärdsplan fastslås att en handlingsplan för minskad nedskräpning ska utarbetas.

Avfallsinsamlingen kan utgöra en fara för barn, både i samband med tömningen av behållare och vid de tunga transporterna som följer. Det är viktigt att ha god trafiksäkerhet kring avfallsbehållare och i närheten där barn vistas. Att belysa risker kopplade till avfallshantering i ett tidigt skede av bygg- och planeringsprocesser är viktigt

så att insamlingen av avfall kan ske på ett så säkert och effektivt sätt som möjligt vid nya anläggningar.

Barn och unga är också känsligare för påverkan från farliga ämnen som finns i exempelvis kemiska produkter och varor. Byte till produkter innehållande mindre farliga ämnen och hantering av farligt avfall är en viktig del i arbetet för att skapa en giftfri uppväxt för barn och unga. I handlingsplanen finns exempelvis åtgärder för att jobba kemikaliesmart i alla kommunens verksamheter.

**NÄSSJÖ
KOMMUN**

Bilaga 1

Nulägesbeskrivning

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
2. BESKRIVNING AV KOMMUNERNA	4
2.1 GEOGRAFISKT LÄGE OCH INFRASTRUKTUR	4
2.2 BEFOLKNING OCH BEBYGGELSE	4
2.3 NÄRINGSLIVSSTRUKTUR	4
2.4 ANSVAR FÖR AVFALLSFRÅGOR	5
3. AVFALL SOM OMFATTAS AV KOMMUNALT ANSVAR.....	6
3.1 FÖREBYGGANDE OCH ÅTERBRUK	6
3.2 AVFALLSSLAG OCH MÄNGDER	6
3.3 INSAMLING OCH BEHANDLING	8
4. AVFALL FRÅN KOMMUNAL VERKSAMHET	11
4.1 FÖREBYGGANDE OCH ÅTERBRUK	11
4.2 AVFALLSHANTERING KOMMUNALA VERKSAMHETER	11
4.3 VATTEN- OCH AVLOPPSRENINGSVÄRK	11
4.4 GATA OCH PARK	11
5. AVFALL SOM OMFATTAS AV PRODUCENTANSVAR.....	12
5.1 AVFALLSSLAG OCH MÄNGDER	12
5.2 FÖRPACKNINGAR	13
5.3 DÄCK	13
5.4 BATTERIER	13
5.5 BILAR	13
5.6 AVFALL FRÅN ELEKTRISKA OCH ELEKTRONISKA PRODUKTER	13
5.7 LÄKEMEDEL	14
6. ÖVRIGT AVFALL	15
6.1 AVFALL FRÅN FÖRETAG OCH ANDRA VERKSAMHETER	15
7. ANLÄGGNINGAR FÖR ÅTERVINNING OCH BORTSKAFFANDE AV AVFALL	16
7.1 ANLÄGGNINGAR I KOMMUNEN	16
7.2 ANLÄGGNINGAR UTANFÖR KOMMUNEN	17

I. Inledning

I denna bilaga till avfallsplan avseende Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner (nedan benämnda kommunerna) beskrivs förhållanden som påverkar avfallets mängd och sammansättning, såsom antal invånare, antal hushåll fördelat på olika boendeformer och näringslivets struktur. Därefter beskrivs nuvarande avfallsmängder samt hantering av dessa i form av insamlingsystem och avfallsbehandling.

Beskrivningen är uppdelad på:

- Avfall som omfattas av kommunalt ansvar så som hushållens mat-, restavfall, returpapper, grovavfall, farligt avfall, latrin, slam och fosforfilter samt avfall som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll.
- Avfall som omfattas av producentansvar; förpackningar, däck, bilar, elavfall, batterier samt läkemedel.
- Övrigt avfall; industriavfall, bygg- och rivningsavfall med mera.
- För avfall som omfattas av kommunalt ansvar anges mängder samt hur avfallet samlas in och behandlas. För avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar anges översiktliga uppgifter.

2. Beskrivning av kommunerna

2.1 Geografiskt läge och infrastruktur

Kommunerna Aneby, Eksjö och Nässjö är alla belägna i Småland och tillhör Jönköpings län. Tillsammans har kommunerna en landareal på ungefär 2 250 km².

Markanvändningen domineras i alla kommunerna av skogsmark med en geografiskt varierad terräng med skogar och sjöar.

2.2 Befolkning och bebyggelse

Invånarantal och antalet hushåll i olika boendeformer framgår av Tabell 1.

Tabell 1 Antal invånare i kommunerna år 2023, antal hushåll fördelat på boendeform samt antal fritidshus. Källa: Avfall Web.

	Invånare	Hushåll i villa	Hushåll i flerbostadshus	Fritidshus
Aneby	6 852	2 305	845	570
Eksjö	17 750	4 934	3 936	1 215
Nässjö	31 648	8 523	5 283	1 460
Summa	56 250	15 762	10 064	3 245

Det finns tre tätorter i Aneby kommun, sex i Eksjö kommun och elva i Nässjö kommun och över hälften av invånarna i kommunerna bor i tätorterna.

2.3 Näringslivsstruktur

Näringslivet i kommunerna uppvisar en stor bredd med företag inom branscher såsom jord- och skogsbruk, trähus och träförädling. I Eksjö kommun ligger Göta ingenjöreregemente Ing 2 och SWEDEC Minröjningscentrum som gör Försvarsmakten tillsammans med Höglandssjukhuset till en av ortens större arbetsgivare. Nässjö är en av Sveriges största järnvägsknutpunkter med sex järnvägslinjer som sammanstrålar i Nässjö med en omfattande person- och godstrafik. Aneby kommun har många småföretag som präglar näringslivet utöver större företag med internationell anknytning såsom Attends Healthcare AB och Hags Aneby AB.

2.4 Ansvar för avfallsfrågor

Kommunfullmäktige i respektive kommun har det övergripande ansvaret för den kommunala renhållningen. I kommunfullmäktige tas beslut om avfallsplan, föreskrifter och taxa.

Ansvaret för det praktiska genomförandet av verksamheten inom avfallsområdet ligger i Aneby kommun på Aneby Miljö & Vatten AB, i Eksjö kommun på Eksjö Energi AB och i Nässjö kommun på Nässjö Affärsverk AB. Dessa är helägda kommunala bolag och de ansvarar för insamling, transport och återvinning eller bortskaffande av avfall som kommunen ansvarar för. Avfallsbolagen har ett gemensamt samarbete för insamling av hushållsavfall.

Kommunerna har sedan 2024 ansvaret för insamlingen av förpackningar. Producentansvarsorganisationerna har fortsatt ansvar för behandling av förpackningar från hushåll samt ansvar för insamling och behandling av förpackningar från verksamheter.

3. Avfall som omfattas av kommunalt ansvar

3.1 Förebyggande och återbruk

I kommunerna finns möjligheter för det enskilda hushållet att förebygga och återbruka avfall. I samtliga kommuner finns ett flertal secondhandverksamheter och loppmarknader som tar emot och säljer kläder, möbler och andra saker. Privatpersoner säljer och köper också begagnade produkter via digitala kanaler.

Kommunerna ger möjlighet för privatpersoner att lämna produkter för återbruk på ett flertal återvinningscentraler.

I Aneby finns en container på återvinningscentralen där invånarna kan lämna möbler och andra saker till återbruk. Dessa tas sedan hand om av kommunens arbetsmarknads- och sysselsättningsenhet som upprustar och sedan säljer i second hand butiken Återbruket på Kretsloppsgården. Förutom detta så kan man också lämna byggmaterial på återvinningscentralen i Aneby. Detta går inte till försäljning utan här kan den som lämnar också ta med sig annat hem.

I Nässjö kommun kan privatpersoner lämna återbrukbara saker i Återbruksboden på Boda avfallsanläggning som sedan går vidare till försäljning hos Hela Människan Ria Nässjö.

I Eksjö kommun kan privatpersoner lämna återbrukbara saker i en container på återvinningscentralen i Eksjö som sedan hämtas av en hjälporganisation som har ett samarbetsavtal med kommunen.

Samtliga kommuner har även textilinsamling på sina återvinningscentraler. I insamlingsbehållare från Human Bridge och Humana Sverige samlas textilier in såsom kläder, skor, accessoarer, tyger med mera.

3.2 Avfallslag och mängder

I detta kapitel redovisas uppkomna avfallsmängder i kommunerna. Avfall som omfattas av kommunalt ansvar innefattar; mat- och restavfall, returpapper, grovavfall, trädgårdsavfall, latrinavfall, slam och farligt avfall. Avfallet som samlades in 2023 presenteras i Tabell 2, där det även framgår hur avfallet behandlades.

Tabell 2 Insamlade och behandlade mängder avfall som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering i Aneby, Eksjö och Nässjö kommun år 2023, ton per år. Källa Avfall Web.

	Material- återvinning	Biologisk behandling	Energi- åter- vinning	Depo- nering	Totalt (ton)
Matavfall ¹		2469			2469
Restavfall ²			7185		7185
Returpapper ³	435				435
Grovavfall ⁴	1432		5180	125	6737
Trädgårdsavfall ⁵		2909	961		3870
Latrinavfall ⁶			4		4
Farligt avfall ⁷					639
Summa, ca	1867	5378	13 330	125	21 339
varav Aneby	369	765	1745	28	
varav Eksjö	644	629	4168	77	
varav Nässjö	854	3984	7417	20	

¹ Avser matavfall enligt Avfall Webs positioner Å5.

² Avser restavfall enligt Avfall Webs positioner Å1.

³ Avser returpapper enligt Avfall Webs position I19.

⁴ Avser grovavfall enligt Avfall Webs positioner Å31, Å3 och D2.

⁵ Avser trädgårdsavfall enligt Avfall Webs positioner Å6, Å6a och Å2.

⁶ Avser latrin enligt Avfall Webs position S8.

⁷ Avser farligt avfall enligt Avfall Webs position F1.

3.3 Insamling och behandling

I följande kapitel beskrivs insamling och behandling av avfall som omfattas av kommunalt ansvar.

3.1.1 Insamlingssystem

En- och tvåbostadshus samt mindre verksamheter och mindre flerbostadshus har insamling i tvåfackskärl med ett fack för matavfall och ett för restavfall. De kan välja mellan kärlestorlekar på 240 eller 370 liter och hämtning sker normalt varannan vecka för permanentboende. För säsongboende sker hämtning varannan vecka under perioden april till september.

Flerbostadshus och verksamheter har insamling i enfackskärl som sker i 370 eller 660 liters kärl för restavfall samt att det ingår 140 liters kärl för matavfall. Hämtning kan ske efter behov, i enlighet med taxan. Det finns även möjlighet för hämtning av mat- och restavfall som samlas in i underjordsbehållare.

Alla företag och verksamheter ska ha ett abonnemang för sådant avfall som omfattas av kommunalt ansvar. Hos fastigheter som hyr ut till en verksamhet är det oftast fastighetsägaren som innehar abonnemanget.

Från och med 1 januari 2024 ligger ansvaret för insamling av förpackningar hos kommunerna och från 1 januari 2027 ska insamlingen ske fastighetsnära. Successivt kommer kommunerna sätta ut ytterligare kärl vid en- och tvåbostadshus och fritidshus för att samla in förpackningar. Insamlingen kommer även fortsättningsvis att skötas i egen regi via organisationen för avfallssamverkan för kommunerna. Flerbostadshus och verksamheter kommer att ha enfackskärl för att samla in återvinningsmaterial fastighetsnära.

De återvinningsstationer som finns i kommunerna kommer till att börja med att finnas kvar men nu i kommunens regi. Efter att fastighetsnära insamling införts kommer en översyn av behoven av återvinningsstationer att behöva göras.

3.3.2 Mat- och restavfall

Insamling och mellanlagring av rest- och matavfallet i alla tre kommuner utförs av Nässjö Affärsverk och Eksjö Energi.

Matavfallspåsar i papper ingår i abonnemanget och finns att hämta på vissa utvalda ställen i kommunerna.

Alternativt kan hushållen i villa och fritidshus ha hemkompostering och ett enfackskärl för restavfall som då har ett tömningsintervall på minst var fjärde vecka. Detta ska anmälas till ansvarig nämnd i kommunerna.

Omlastning av mat- och restavfall sker vid Boda avfallsanläggning i Nässjö eller Gyesjötippen i Eksjö, för vidare transport till behandling.

Matavfallet transporteras till en rötningsanläggning, i dagsläget Hitachi Zosen Inovas (HZI) Jönköping Biogas i Tenhult, och omvandlas till biogas och biogödsel. Biogasen används sedan som drivmedel i bussar och bilar och biogödseln går till regionens lantbrukare.

Restavfallet i alla tre kommunerna transporteras till värmeverket i Eksjö där det förbränns och blir till fjärrvärme.

3.3.3 Returpapper

Sedan 1 januari 2022 är insamling av returpapper kommunalt ansvar. Insamling sker via behållare utplacerade på återvinningsstationerna i kommunerna.

Returpapper hämtas av entreprenör och körs direkt vidare till behandlingsanläggning där det återvinns.

3.3.4 Grovavfall och trädgårdsavfall

Grovavfall är större saker som inte får plats i restavfallet och som uppkommer vid normal bostadsanvändning. Hushållens grovavfall och trädgårdsavfall lämnas i första hand på kommunernas respektive återvinningscentraler.

Hushållen har också möjlighet att beställa hämtning av grovavfall mot avgift. Hämtningen sker efter beställning och enligt fastställt schema. I taxan framgår vad som får och inte får lämnas vid hämtning av grovavfall.

Trädgårdsavfall får komposteras på den egna fastigheten eller kan lämnas på återvinningscentralerna. En- och tvåbostadshus och villor kan abonnera på ett 370-literskärl för trädgårdsavfall med hämtning enligt fastställt schema. I Nässjö och Aneby kommuner går trädgårdsavfallet tillsammans med matavfallet till Tenhult för rötning. I Eksjö kommun går trädgårdsavfallet till energiåtervinning men från och med sommaren 2024 ska trädgårdsavfallet blandas in i slammet och gå till sluttäckning.

Invasiva arter, exempelvis parkslide, jätteloka och lupin får inte läggas i det vanliga trädgårdsavfallet. Det tas enbart emot på återvinningscentralerna och växterna ska vara förpackade i väl förslutna, dubbla plastsäckar och hanteras separat på återvinningscentralen. Behandling sker genom förbränning i Eksjö.

3.3.5 Latrinavfall

Hämtning av latrinavfall sker hos ett fåtal villa- och fritidshushåll. Kärlet hämtas, öppnas och töms med en slamsugningsbil varefter latrinen transporteras till respektive kommuns avloppsreningsverk där det genomgår samma reningsprocess som det inkommande avloppsvattnet. Kärlen skickas till förbränning.

3.3.6 Slam

Slam från enskilda avloppsanläggningar töms normalt en gång per år, enligt fastställt schema. Tömning sker i egen regi via organisationen för avfallssamverkan för kommunerna. Transport sker till samverkansorganisationens avloppsreningsverk där slammet töms och behandlas genom rötning och genererar biogas samt en rötrest som sprids på åkermark alternativt används som täckningsmaterial vid sluttäckning av deponi.

3.3.7 Fett och matolja

Fett och matolja ska antingen torkas ur med papper och läggas i matavfall eller hällas i en väl försluten behållare, till exempel en PET-flaska och lämnas på anvisad plats på återvinningscentralerna. För verksamheter är det möjligt att abonnera på hämtning efter beställning.

Fettet skickas till Biond i Sävsjö där det renas och behandlas för att sedan användas som råvara i olika kemiska produkter.

3.3.8 Fettavskiljarslam

Om stora mängder fett kommer ut i det kommunala avloppsnätet kan det orsaka problem, exempelvis stopp i ledningarna. För att undvika detta ska fettavskiljare vara installerad hos verksamheter som genererar större mängder fett, såsom restauranger, gatukök med mera. Tömning av fettavskiljare sker minst en gång per år men möjlighet finns för tätare tömningsintervall eller omgående tömning. Tömning sker med slambil och transport sker till Biond i Sävsjö där det behandlas genom rötning och genererar biogas och biogödsel.

3.3.9 Textilavfall

Textilier kan lämnas väl förpackade på återvinningsstationer och återvinningscentraler i behållare som tillhör Human Bridge och Humana Sverige.

Insamlade textilier säljs i aktörernas butiker eller går till kommersiella kunder i främst EU. En del blir industritrasor, bilinredning och isolering och en liten del går till energiåtervinning i form av förbränning.

3.3.10 Farligt avfall

Farligt avfall från hushåll lämnas på återvinningscentralerna. Entreprenörer som avfallsorganisationerna har avtal med hämtar det farliga avfallet för vidare omhändertagande och behandling.

3.3.10 Kundnöjdhet

Kommunerna låter göra kundnöjdhetsundersökningar en gång per år.

De visar på en någorlunda jämn upplevelse i de olika kommunerna. Hushållen är generellt mer nöjda med återvinningscentralerna och källsorteringen och mindre nöjda med kundservice och information.

4. Avfall från kommunal verksamhet

4.1 Förebyggande och återbruk

I alla kommunerna finns vissa möjligheter att förebygga och återbruka avfall som uppkommit i kommunal verksamhet.

4.2 Avfallshantering kommunala verksamheter

För kommunernas verksamheter såsom skolor, förskolor, storkök, äldreomsorg, hälso- och sjukvård, fastigheter, kontor, lokalvård med mera är kommunerna ansvariga för insamlingen av utsorterat mat- och restavfall, förpackningar och returpapper.

Verksamheter som hanterar livsmedel, exempelvis tillagningskök, har fettavskiljare som töms enligt schema.

Kommunernas verksamheter ska även sortera ut fraktioner såsom emballage, elektronikavfall, farligt avfall och grovavfall. Avfallet hanteras och behandlas tillsammans med liknande avfall från hushåll.

Kanyler samlas i kanylburkar och lämnas till ett apotek och så även kasserade läkemedel.

Bygg- och rivningsavfall, park- och trädgårdsavfall samt massor hanteras på egen hand av entreprenören.

4.3 Vatten- och avloppsreningsverk

I kommunerna finns vatten- och avloppsreningsverk som genererar olika typer av avfall.

Slam som uppkommer hos vatten- och avloppsreningsverken i kommunerna rötas och blir till biogödsel som tas om hand av entreprenör alternativt nyttjas som täckningsmaterial på deponi. I huvudsak facklas rötgasen bort men en del förser också olika anläggningar med värme.

Renset från kommunernas reningsverk samlas i containrar vid respektive verk och transporteras till förbränning tillsammans med hushållsavfallet.

Dricksvattnet i Aneby kommun kommer från vattentäkter i norra och södra Jularp, i Eksjö kommun finns sju vattenverk som förser kommunen med dricksvatten och i Nässjö kommun kommer dricksvattnet främst från Spexhultsjön.

4.4 Gata och park

Inom det kommunala verksamhetsområdet gata och park uppkommer ett flertal avfallsfraktioner. Många av avfallsslagen materialåtervinns i första hand; bygg- och rivningsavfall, grovavfall, eventuella övergivna bilar samt mycket av elavfallet. Grus och löv materialåtervinns eller komposteras och avfall från papperskorgar och skräpplockning förbränns. Några få avfallsslag går till deponi, exempelvis asfalt och massor.

5. Avfall som omfattas av producentansvar

I Sverige tillämpas producentansvar, vilket innebär att den som producerar en vara har miljöansvaret för produkten. Det betyder att producenterna bland annat ska se till att varan tas omhand på ett miljöriktigt sätt efter konsumenternas slutanvändning. Från och med år 2024 ansvarar kommunerna för insamling av förpackningar från hushållen medan producenterna även i fortsättningen ansvarar för behandlingen och också ersätter kommunerna för den insamling de utför.

Producentansvaret omfattar idag förpackningar, fiskredskap, vissa tobaksvaror och filter, våtservetter, ballonger, elektriska och elektroniska produkter, batterier, däck, bilar, läkemedel och radioaktiva produkter.

5.1 Avfallslag och mängder

I Tabell 3 presenteras insamlade mängder avfall som omfattas av producentansvar utslaget per invånare för respektive avfallslag.

Tabell 3 Insamlade mängder förpackningar och elavfall år 2023, kg/invånare.
Källa Avfall Web.

Avfallslag	Aneby kg/ inv.	Eksjö kg/inv.	Nässjö kg/inv.	Sverige kg/inv.
Förpackningar totalt, varav:	73	35	63	49
pappersförpackningar	23	15	42	20
plastförpackningar	13	5	8	15
glasförpackningar	35	13	12	25
metallförpackningar	2	2	2	10
Elavfall inkl. batterier, varav:	13	13	9	14
diverse elektronik	9	5	4	7
kyl & frys	1	3	2	3
vitvaror	3	4	3	4
bärbara batterier	0,2	0,3	0,3	0,3
ljuskällor	0,1	0,1	0,1	0,1
lysrör	0,1	0,1	0,1	0,1

Riksgenomsnittet för insamlade förpackningar var enligt Förpackningsinsamlingen AB 49 kg/person år 2023. Nässjö ligger i linje med detta genomsnitt, Aneby ligger kraftigt över och Eksjö ligger något under.

Riksgenomsnittet för insamlat elavfall inklusive batterier var enligt El-Kretsen AB 14 kg/person år 2023. Aneby och Eksjö kommun ligger i linje med detta genomsnitt medan Nässjö kommun ligger något under.

5.2 Förpackningar

Hushåll i villa och fritidshus sorterar, i dagsläget, ut förpackningar på återvinningsstationer placerade runt om i kommunerna. Under våren 2026 införs FNI och ytterligare kärl för förpackningar ställs ut.

Boende i flerfamiljshus sorterar ut förpackningar på återvinningsstationer placerade runt om i kommunen. Senast 2027 kommer insamling av förpackningar från flerfamiljshus även att ske på auktorisation i separata kärl placerade i respektive fastighets avfallsutrymme.

5.3 Däck

Svensk Däckåtervinning har producentansvaret för däck och däckfirmor tar emot dessa. Däck med och utan fälg tas även emot på återvinningscentralerna i Nässjö och Aneby kommun.

5.4 Batterier

El-Kretsen ansvarar för insamlingen av batterier.

Batterier från hushåll lämnas på kommunernas återvinningscentraler, på återvinningsstationerna eller i en påhångsbox som töms tillsammans med kärlet för mat- och restavfall.

Bilbatterier kan antingen lämnas i retur när ett nytt batteri köps eller på återvinningscentralen.

El-Kretsen transporterar batterierna till en behandlingsanläggning. Där sorteras först knappcells-batterier ut med hjälp av en skaksikt, då de oftast innehåller kvicksilver. Därefter sorteras övriga batterier ut manuellt efter innehåll. Respektive fraktion krossas och hanteras i ett slutet system, där så mycket som möjligt material- eller energiåtervinns, och resten tas om hand som farligt avfall.

5.5 Bilar

Fordonsägaren är ansvarig för att det uttjänta fordonet lämnas till ett mottagningsställe för uttjänta bilar eller till en auktoriserad bilskrotningsfirma. Efter omhändertagande återanvänds vissa delar av bilen, andra delar materialåtervinns och en liten del förbränns.

Övergivna skrotbilar på kommunal mark faller under kommunalt ansvar om skrotbilen bedöms utgöra en olägenhet för människors hälsa och miljön. Övergivna skrotbilar kan också anses vara nedskräpning, om den finns på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till. På enskild mark eller tomtmark är det markägaren som ansvarar för att den förvaras säkert ur miljösynpunkt, om markägaren godkänt placeringen. På allmän vägmark, det vill säga allmänna vägar utanför tätort samt parkeringsfickor och rastplatser längs dessa, är Trafikverket ansvarig för skrotbilar. På övrig allmän mark är det kommunen som beslutar om hämtning och skrotning av uttjänta fordon. Med uttjänta fordon menas fordon som är i dåligt skick, övergivna samt har ett mycket lågt värde.

5.6 Avfall från elektriska och elektroniska produkter

El-Kretsen ansvarar för insamlingen av elektriska och elektroniska produkter (elavfall).

Elavfall från hushåll kan lämnas på en återvinningscentral eller i påhångsboxen som töms samtidigt som mat- och restavfall.

Nedan finns exempel på hur några olika typer av elavfall omhändertas:

- Ljuskällor transporteras till en anläggning för krossning och sortering. Först krossas lamporna i ett slutet system för insamling av kvicksilver. Därefter sorteras återstående material i glas och metall för att sedan återvinnas.
- Kylar och frysar skickas till en anläggning där farliga komponenter avlägsnas och övriga fraktioner förbereds för återvinning. Först avlägsnas farligt avfall i form av olja och kylkretsar. Därefter töms kylar och frysar på hyllor och annat löst material som återvinns som glas och plast. Kylar och frysar krossas sedan för att isolering, metall och plast ska kunna sorteras ut och eventuella freoner samlas upp.
- Stora vitvaror såsom spisar och tvättmaskiner skickas till en anläggning där farliga komponenter avlägsnas och övriga fraktioner förbereds för återvinning. Först avlägsnas miljöfarliga ämnen som exempel PCB. Sedan krossas vitvarorna så att glas, plast och metall kan återvinnas.

5.7 Läkemedel

Överblivna läkemedel ska lämnas till apotek. Inlämnat läkemedel behandlas genom förbränning på godkända avfallsförbränningsanläggningar med effektiv förbränning och rökgasrening. Riskavfall som till exempel skärande och stickande avfall (kanyler med mera) ska lämnas på apotek i särskilda behållare.

6. Övrigt avfall

Övrigt avfall avser avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar och utgörs av avfall från företag och andra verksamheter och som uppkommer i samband med en verksamhets produktion av varor eller tjänster. Avfallet samlas in av entreprenörer på uppdrag av den enskilda verksamheten och transporteras till av verksamheternas avtalade anläggningar för omhändertagande.

6.1 Avfall från företag och andra verksamheter

Avfall från företag och andra verksamheter i kommunerna kan utgöras av exempelvis följande avfallstyper:

- avfall från jordbruk och andra areella näringar,
- avfall från bygg- och anläggningsverksamhet,
- avfall från fastighetskötsel,
- avfall från tillverkande industri,
- avfall från husbyggnads- och träindustri,
- avfall från energiutvinning.

Alla företag och verksamheter har också skyldighet att sortera ut förpackningar, däck med mera som anges i förordningarna om producentansvar. Företagen ska lämna avfall under producentansvar till en godkänd mottagningsanläggning.

Härutöver ska även farligt avfall sorteras ut och lämnas separat. Företag får lämna mindre mängder sorterat avfall på kommunernas återvinningscentraler mot betalning.

7. Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall

7.1 Anläggningar i kommunen

7.1.1 Avfallsanläggningar

Boda avfallsanläggning tar emot avfall för sortering och mellanlagring innan vidare transport till olika behandlingsanläggningar. Den drivs av det kommunala bolaget Nässjö Affärsverk AB och är belägen på fastigheten Boda 1:24, cirka två kilometer sydväst om Nässjö. Befintlig deponiverksamhet har avslutats och sluttäckning påbörjats.

Eksjö värmeverk tar emot restavfall från kommunerna som sedan blir fjärrvärme i Eksjö.

7.1.2 Återvinningscentraler

I kommunerna finns återvinningscentraler där privatpersoner som har ett renhållningsabonnemang i aktuell kommun kan lämna sorterat avfall gratis och företag kan lämna avfall mot en avgift. Nedan redovisas anläggningarna, i Tabell 4. Dominerande avfallslag på anläggningarna år 2023 var träavfall.

Tabell 4 Återvinningscentraler i kommunerna

Kommun	Namn på ÅVC	Drift	Öppettider
Aneby	Kretslopps- gården	egen regi	måndag 14:30-19:00 tisdag 08:00-16:30 onsdag 14:30-18:00 torsdag 08:00-16:30 fredag 12:30-16:30 lördag 10:00-13:00
Eksjö	ÅVC Eksjö	egen regi	måndag 07:00-19:30 tisdag 07:00-15:30 onsdag 07:00-19:30 torsdag 07:00-15:30 fredag 07:00-15:30 Sista helgfria lördagen i månaden 08:00-12:00 Dag före helgdag 07:00-12:00
Eksjö	ÅVC Ingatorp	entreprenad	måndag 14:00-19:00 torsdag 14:00-19:00 Andra lördagen i månaden 08:00-12:00
Nässjö	Boda avfalls- anläggning	egen regi	måndag 07:00-16:00 tisdag 07:00-16:00 onsdag 07:00-19:00 torsdag 07:00-16:00 fredag 07:00-16:00 lördag 09:00-14:00

Återvinningscentralerna är främst avsedda för privatpersoner som är fast- eller fritidsboende i kommunen. Återvinningscentralen i Nässjö har ett passersystem som registrerar besökarna och där tolv fria besök årligen ingår. Verksamheter kan lämna sitt sorterade verksamhetsavfall på återvinningscentralerna mot avgift.

Hushållen kan lämna avfallet gratis, i Nässjö inom ramen för de tolv besöken, såsom förpackningar, trä, elektronik, farligt avfall, vitvaror, trädgårdsavfall, textilier, batterier, grovavfall, stoppade möbler, små mängder tryckimpregnerat trä och väl förpackad asbest samt inert avfall (kakel, fönsterglas, betong etc.).

Textilier kan lämnas till hjälporganisationer på alla återvinningscentralerna. Invasiva arter tas emot på återvinningscentralerna och ska vara väl förpackade. Statistik förs över antalet besökare på flertalet av återvinningscentralerna.

7.1.3 Återvinningsstationer

På återvinningsstationerna kan hushållen lämna förpackningar av glas, metall, papper och plast, returpapper, textilier samt småbatterier. I Aneby kommun finns nio återvinningsstationer, i Eksjö kommun tolv och i Nässjö kommun tretton.

Återvinningsstationerna är sedan 2024 i kommunens regi.

7.1.4 Mobila återvinningscentraler

Nässjö kommun kör ut containrar till olika ställen i kommunen fyra gånger om året. Då ges hushållen möjlighet att lämna in sorterat avfall närmre sin bostad och utan att köra i väg till återvinningscentralen.

7.1.5 Reningsverk

Aneby kommun har nio avloppsreningsverk, Eksjö fem och Nässjö tio. Vattnet från avloppsreningsverken renas och släpps ut i närliggande vattendrag. Slammet går till en rötkammare där biogas bildas och det rötade slammet omhändertas av extern entreprenör och används som anläggningsjord och jordförbättring alternativt till sluttäckning av deponi.

7.1.6 Övriga anläggningar

Nässjö Miljö och Återvinning arbetar med återvinning och behandling av avfall samt försäljning av varor och tjänster för återbruk och återvinning.

Hullaryds avfallsupplag hanterar avloppsslam, jord- och schaktmassor.

7.2 Anläggningar utanför kommunen

Kommunerna ligger i en region där det finns god tillgång på behandlingsanläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall från kommunerna, varav de viktigaste är:

- Tenhult HZI Jönköping Biogas som tar emot matavfallet,
- Biond i Sävsjö som tar emot fettavskiljarslammet.

Utöver nämnda anläggningar nyttjas ett antal anläggningar för återvinning av industriavfall eller avfall som omfattas av producentansvar. Sådana anläggningar kan till exempel vara sorteringsanläggningar, industrier som använder återvunna materialråvaror i produktionen (glasbruk, pappersbruk) samt övriga förbränningsanläggningar.

Bilaga 2

Nedlagda deponier

I. Bilaga 2 Nedlagda deponier

I.1 Bakgrund

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning (NFS 2020:6) ska avfallsplanen innehålla uppgifter om nedlagda deponier inklusive en bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa eller miljön. För de deponier där kommunen varit verksamhetsutövare ska även uppgifter om planerade och vidtagna åtgärder redovisas.

De deponier som redovisas i denna bilaga är upplagsplatser som inte längre tillförs avfall.

I.2 Genomförd inventering och riskklassning

I kommunen har inventering av nedlagda deponier genomförts sedan många år tillbaka. Ett arbete med klassning utifrån risker och behov av åtgärder pågår.

Den riskbedömning som gjorts av kommunen och som redovisas i denna bilaga utgår från en fyrgradig skala, se Tabell 1. Bedömningen har gjorts enligt Naturvårdsverkets metodik för inventering av förorenade områden (MIFO).

Tabell 1

Riskklass	Bedömning	Åtgärdsbehov
1	Mycket stor risk	Efterbehandling eller andra skyddsåtgärder behövs
2	Stor risk	Skyddsåtgärder kan behövs
3	Måttlig risk	Upplag där relativt enkla åtgärder behövs
4	Låg risk	Åtgärder bedöms inte nödvändiga

Baserat på riskklassningen har kontroller utförts på vissa deponier och vid vissa deponier har även åtgärder vidtagits. Dessa har delats in i fyra grupper beroende på vilka åtgärder som krävs. Se Tabell 2.

Tabell 2

Grupp	Åtgärdsbehov
1	Mätningar, undersökningar samt åtgärder behövs
2	Mätningar och undersökningar bör utföras för senare ställningstagande
3	Begränsade åtgärder behövs
4	Inga åtgärder behövs

I Nässjö kommun har alla deponier inventerats enligt MIFO fas 1 och ett arbete pågår nu med att fortsätta till MIFO fas 2. Därefter kommer vidare undersökningar och åtgärder att vidtas för de objekt där behoven finns för att säkerställa att inga föroreningar från de nedlagda deponierna skadar människors hälsa och miljö.

Nässjö

I kommunen finns det 18 kända nedlagda avfallsdeponier. Målet är att samtliga deponier ska åtgärdas till år 2040 så att det inte föreligger någon risk för människors hälsa och miljö. Se karta, Figur 1.

Fastighet	Grupp	Risk- klass	Typ av avfall	Verksamhetsperiod	MIFO- undersökt
Bodafors, ██████████	2	2	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - 1981	2017-2018 2022-2023
Forserum ██████████	2	3	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - 1981	2017-2018
Fredriksdal, ██████████	1	1	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - Före -84	2017-2018
Äng ██████████	2	3	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - 1973	2017-2018
Malmbäck ██████████	2	2	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - Före -71	2017-2018
Grimstorp ██████████	1	1	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - 1972	2015-05-27 2022-2023
Sandsjöfors, ██████████	2	2	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - 1973	2017-2018
Sandsjöfors Sjövik, ██████████	2	2	Hushåll	Okänt - Före -71	2017-2018
Nässjö, Älvshultet ██████████	2	2	Hushåll Industri Miljö- farligt	1950 - 1965	2017-2018 Mifo 2 2024
Flisby, ██████████	2	2	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - 1972	2017-2018
Ormaryd, ██████████	1	1	Hushåll Industri Miljö- farligt	Okänt - 1973	2017-2018

Bilaga 2 Nedlagda deponier

Solberga, [REDACTED] [REDACTED]	2	2	Hushåll Industri	Okänt - 1972	2017-2018
Anneberg, [REDACTED]	2	2	Industri Miljö- farligt	Okänt - 1972	2017-2018
Nässjö, [REDACTED] [REDACTED]	1	1	Hushåll Industri Miljö- farligt	1940-60	2017-2018 Mifo 2 2024
Barkeryd [REDACTED]	2	2	Hushåll	Okänt - 1975	2017-2018
Malmbäck, [REDACTED] [REDACTED]	2	2	Hushåll Industri Miljö- farligt	Före -71 - 1981	2017-2018
Fredriksdal [REDACTED]	3	2	Hushåll Industri	1964? - 1974	2017-2018
Nässjö, [REDACTED]	2	2	Hushåll Industri Miljö- farligt	1964 - 2009	2017-2018
Stensjön [REDACTED]	2	2	Hushåll	1960 - 1968 1968 - 1972	2021

Figur 1 Nedlagda deponier i Näsby kommun.

Bilaga 3

Uppföljning av föregående avfallsplaner

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
2. AVFALLSPLAN 2018–2021 FÖR NÄSSJÖ	4
4.1 ÖVERGRIPANDE MÅL 1: MINSKA AVFALLETS MÄNGD OCH FARLIGHET	4
4.2 ÖVERGRIPANDE MÅL 2: INFORMATION	6
4.3 ÖVERGRIPANDE MÅL 3: AVFALL SOM EN RESURS	8

I. Inledning

I denna bilaga med uppföljning av tidigare avfallsplan presenteras mål och åtgärder ordagrant återgivna så som de var skrivna i den föregående avfallsplanen, med tillägg av rubriken ”måluppfyllelse” vid respektive mål samt kolumnen ”resultat” i åtgärdstabellen.

Nedanstående färgkoder anger hur väl kommunen har uppnått målen och genomfört de åtgärder som föreslogs i den tidigare avfallsplanen:

Grön	Målet/indikatorn har nåtts eller förväntas nås.
Gul	Målet/indikatorn är delvis uppnått, har en positiv utveckling.
Röd	Målet/indikatorn är inte uppnått.
Blå	Har inte gått att bedöma.

Fet stil markerar att åtgärden eller målet, eventuellt något omarbetat, har tagits med i den nya avfallsplanen.

2. Avfallsplan 2018–2021 för Nässjö

Nedan redovisas en handlingsplan för förbättrad avfallshantering inom Nässjö kommun. Handlingsplanen innefattar framarbetade övergripande och detaljerade mål samt åtgärder som kommunen avser att genomföra i syfte att uppfylla avfallsmålen. Mål och åtgärder är kopplade till nivåerna i EU:s avfallshierarki, jämför avsnitt 3.2 ”Avfallsstrategi”.

Förkortningar avseende ansvar:

KLK = Kommunledningskontoret

TSF = Tekniska serviceförvaltningen

SPK = Samhällsplaneringskontoret

NAV = Nässjö Affärsverk AB

KoF = Kultur- och fritidsförvaltningen

4.1 Övergripande mål I: Minska avfallets mängd och farlighet

- Konsumtionen skall inte leda till ökade avfallsmängder.
- Återanvändningen av hushållens avfall ska öka, bland annat genom att det ska bli enklare för hushållen att lämna material och produkter till återanvändning eller till förberedelse för återanvändning.
- Minska mängden farligt avfall i hushållsavfall.

Den viktigaste åtgärden för att förebygga, hindra och motverka påverkan på miljö och hälsa samt främja resurshushållning är att hålla medborgarna fortlöpande informerade.

Återanvändning ska uppmuntras både internt inom kommunen och hos invånare och verksamheter i kommunen. På återvinningscentral ska avfallsverksamhetens personal uppmuntra besökare att lämna avfall till återbruk. I informationsmaterial ska enkla tips ges på återanvändning som hushållen kan genomföra hemma.

Många av dagens produkter innehåller ämnen som är hälso- och miljöstörande. Det är därför viktigt att avfall som innehåller farliga ämnen sorteras ut och hanteras separat för återvinning, destruktion eller långsiktigt säker deponering. Det bör också säkerställas att farliga ämnen inte kommer ut i miljön genom dåligt kontrollerad återvinning eller felaktigt omhändertagande.

Detaljerade mål	Mätning	Måluppfyllelse
Andelen restavfall från kärllinsamling skall under programperioden minska med 5 % i jämförelse med 2016-års uppgifter (174 kg per person).	Mätning sker med hjälp av Avfall Sveriges statistik ”Avfall WEB”.	Uppfyllt
Andelen felsorterat farligt avfall, inklusive elavfall, i restavfallet ska under programperioden minska med 50 % i jämförelse med 2016-års plockanalys (0,44 vikts-%)	Plockanalys vikts% farligt avfall i restavfallet.	Detta är gjort.

Bilaga 3 Uppföljning av föregående avfallsplaner

Åtgärd	Ansvar	Genomförande	Resultat
Vid tillsyn på miljöfarliga verksamheter kontrolleras rutiner för hantering av avfall och farligt avfall. Granskning görs enligt gällande lagstiftning.	SPK	2018-2021	Samhällsplaneringskontoret kontrollerar rutiner för avfallshantering vid tillsynsbesök på miljöfarliga verksamheter.
På sikt avveckla latrinhämtning.	NAV	2018-2021	På väg mot detta.
En fortsatt utredning om möjligheterna till omhändertagande av slam från enskilda avloppsanläggningar med hjälp av mobil slamavvattnare.	NAV	2018-2021	Utredningen visade att detta inte är aktuellt.
Återvinningscentralen på Boda ska byggas ut för att skapa bättre logistik.	NAV	2018-2021	Detta är delvis gjort.
Följ utvecklingen på marknaden av utsortering av fler fraktioner.	NAV	2018-2021	Detta gör vi.
Punktinsatser med insamling av farligt avfall i yttertätorter.	NAV	2018-2021	Detta görs löpande.
Kampanjvis information om farligt avfall genomförs; hur det ska sorteras, var det kan lämnas in och hur det kan minskas genom tips om miljövänliga alternativ.	NAV	2018-2021	Detta görs löpande.
Genomföra plockanalys med inriktning på farligt avfall för att minska mängder.	NAV	2018-2021	Detta har gjorts.
Utred införande av telefonapp för att kunna styra behov av matportioner på högstadiet och gymnasium.	TSF	2018-2021	Annat system har införts.
Att minimera matsvinn genom information som syftar till att använda befintlig mat i hemmet och att avsmaka och använda luktsinnet för att bedöma användbarhet.	TSF, NAV	2018-2021	Detta görs löpande.
Att genomföra systematisk mätning av matsvinn i minst fem kök inom	TSF	2018-2021	Detta görs löpande.

Åtgärd	Ansvar	Genomförande	Resultat
Nässjö kommunens verksamheter.			
Information till Nässjö kommuns invånare om mängden skrotade bil per år, uppföljning av skrotfrekvens via Trafikverket.	TSF	2018-2021	Detta görs inte.
Hälften av anmälda rivningslov ska kontrolleras att minst 70 viktsprocent av icke-farligt avfall förbereds för återanvändning eller återvinning.	SPK	2018-2021	Detta görs.
Införa enbart beställning av latrinhämtning hos samtliga fritidshus och ta bort taxan för abonnemang.	NAV	2018-2021	Genomfört
Utredning om förbättrat omhändertagande av fettutsläpp i avloppsnätet samt slam från fettavskiljare.	NAV	2018-2021	Omhändertagande sker löpande, utredning överflödig.
Utredning om förbättrat omhändertagande av fett från Livmedelsanläggningar och hushåll. Genomförs av NAV i samarbete med Samhällsplaneringskontoret 2018-2021.	SPK, NAV	2018-2021	Omhändertagande sker löpande, utredning överflödig.
Den gamla deponin vid Boda avfallsanläggning sluttäcks så att uppställda krav uppfylls enligt sluttäckningsplanen.	NAV	2018-2021	Sluttäckning är pågående, beräknad färdigställandetid är 2030.
Slutföra MIFO fas 1 enligt fastställd handlingsplan för nedlagda avfalldeponier.	TSF	2018-2021	Klart

4.2 Övergripande mål 2: Information

- Insamlingssystemet ska vara enkelt och lättillgängligt samt uppmuntra till återanvändning och återvinning.
- Kommunens invånare ska erbjudas information om hur avfallet omhändertas och varför avfallet som resurs ska utnyttjas på bästa sätt.

Insamlingssystemen som kommunen ansvarar för ska vara utformade så att det är lätt att göra rätt. Utökad användning av symbolspråk för att förenkla informationen.

Information/Kommunikation ska anpassas efter olika målgrupper och utformas så att den ger beteendeförändringar och skapar nya vanor som innebär mindre miljöbelastning. Även målgrupper med olika funktionshinder skall inkluderas.

Detaljerade mål	Mätning	Måluppfyllelse
Andel matavfall i restavfallet ska vara högst 10 vikts% i villa/ flerfamiljshus med klimatsmart sortering. (2020)	Plockanalys vikts-% felsorterat i restavfallet, villor och flerfamiljshus.	Ingen statistik på detta.
Minst 90 % av kommuninvånare ska vara nöjda med: kommunens avfallshantering, insamling av farligt avfall, avlämning av grovavfall på Boda Återvinningscentral och avfallsinformation. (2018)	Nöjd kundindexenkät.	Ja

Åtgärd	Ansvar	Genomförande	Resultat
Information om förebyggande av avfall med almanackan och andra kommunala informationskanaler.	NAV, SPK, KLK	2018-2021	Detta görs.
Information till verksamheter vid förändring av avfallshantering	SPK, NAV	2018-2021	Detta har gjorts.
Information och rådgivning om avfallshantering/sortering genomförs vid Boda återvinningscentral och på andra lämpliga platser.	NAV	2018-2021	Detta görs.
Utökad och fördjupad information om varje fraktion till kund vid Boda återvinningscentral.	NAV	2018-2021	Detta görs.
Information om hantering av bygg- och rivningsavfall i samband med beslut om bygg- och rivningslov.	SPK	2018-2021	Detta görs.
Information ges till hushåll i syfte att minska nedskräpningen inom och utom tätbebyggt område.	TSF	2018-2021	Det görs lokala punktinsatser.
Under avfallsplanens giltighetstid ska minst en Nöjd Kund Index-undersökning genomföras.	NAV	2018-2021	Detta görs löpande.

4.3 Övergripande mål 3: Avfall som en resurs

- Allt avfall ska tas omhand som en resurs.

Allt avfall skall ses som en resurs genom att återvinna det avfall som uppstår på bästa möjliga sätt genom rätt behandling. Detta visar på nyttan det innebär att sortera, återanvända och återvinna avfall. Avfall ska hanteras enligt avfallstrappan. Endast de materialslag som inte får återvinnas ska deponeras.

Detaljerade mål	Mätning	Måluppfyllelse
Utredning av intresse för fastighetsnära insamling för villor och landsbygd.	Finns inget mätetal.	Lagstadgat och under genomförande.
Utred uppbyggnad av insamlingssystem för återanvändning och återvinning av textilier.	25 ton år 2020.	Inte genomfört.
Andelen felsorterade förpackningar i restavfallet ska under programperioden minska med 10 % i jämförelse med år 2016.	Plockanalys vikts % förpackningar i restavfallet.	Kan ej redovisa mätresultat.

Åtgärd	Ansvar	Genomförande	Resultat
Samarbete mellan Nässjö Affärsverk och Nässjö kommun samt hjälporganisationer för att skapa en insamlingspunkt för återbruk av material.	TFS, NAV	2018-2021	Återbruksbod finns på Boda samt klädinsamling på Väser.
Genomföra plockanalys vartannat år på mat- och brännbart avfall i områden med klimatsmart avfallshantering.	NAV	2018-2021	Detta görs ej löpande.
Fortsatt införande av klimatsmart avfallssortering i Nässjö kommun.	NAV	2018-2021	Detta görs.
Fortsatt utredning om införande av matavfallsinsamling på landsbygden.	NAV	2018-2021	Detta är genomfört.
Kontinuerlig registrering av hushåll som hemkomposterar.	SPK	2018-2021	Detta görs.
Utreda möjligheten att fördela grovavfall som inkommer till Boda återvinningscentral i ytterligare fraktioner.	NAV	2018-2021	Utrett och sker löpande.
Fortsätta erbjuda trädgårdsavfallsabonnemang som fastighetsnära insamling.	NAV	2018-2021	Detta görs.
Mängden förpackningsavfall inom kommunen följs upp årligen.	TFS	2018-2021	Detta görs.

Bilaga 3 Uppföljning av föregående avfallsplaner

Åtgärd	Ansvar	Genomförande	Resultat
Återvinningsmaterial i kärl för brännbart avfall ska minska.	NAV	2018-2021	Detta minskar årligen.
Utredning av intresse för fastighetsnära sortering för villor och landsbygd.	NAV	2018-2021	FNI kommer att införas under våren 2026.
Utred möjligheterna att kunna återanvända/ återvinna textilier.	NAV, TFS	2018-2021	Nej
Löpande planering görs för lämplig användning av överskottsmassor och inert avfall (t ex. betong, keramik, tegel) som konstruktions- och anläggningsmaterial inom kommunen.	NAV	2018-2021	Detta görs.
Följer utveckling om energiutvinning från till exempel gödsel, slam och matavfall.	NAV	2018-2021	Detta görs.
Alla begagnade inventarier från kommunala inrättningar ska lämnas in på kommunens återbrukscentral. Dokumentation ska ske av inlämning och utlämning, i syfte att se om återanvändningen kan ökas.	TFS	2018-2021	Delvis görs detta.

Bilaga 4

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Icke teknisk sammanfattning

Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner har under 2023-2024 tagit fram en gemensam avfallsplan. Avfallsplanen beskriver bland annat nuvarande avfallshantering, mål för minskade avfallsmängder och minskad påverkan från befintlig avfallshantering, åtgärder för att nå målen och hur löpande uppföljning ska ske för att målen ska uppnås.

Avfallsplanen bygger på prioriteringarna som anges i EU:s avfallshierarki, det vill säga att man i första hand bör minska avfallsmängden, i andra hand återanvända produkter, i tredje hand återvinna material, i fjärde hand utvinna energi och bara som sista utväg deponera. Avfallsplanens mål bidrar till att uppfylla Sveriges nationella miljö kvalitetsmål, etappmål och de globala målen. Avfallsplanens genomförande bedöms inte leda till att relevanta miljö kvalitetsnormer överskrids.

Positiv miljö påverkan bedöms främst uppstå till följd av ökat återbruk av exempelvis byggmaterial och möbler samt förlängd livslängd på produkter bland annat genom delning men även genom ändrade krav på t.ex. IT-produkter. Det är viktigt att de utbildningar, handlingsplaner och utredningar som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade arbetssätt, vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att återbruket och mängden som materialåtervinns verkligen ökar. Det är även viktigt att säkerställa att inga gifter som borde ha fasats ur kretsloppet återförs i produkter som återanvänds/återbrukas och att det material som samlas in kan återvinnas. Det är vidare viktigt att kommunen föregår med gott exempel. Kommunens verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet och att vara förebilder för kommuninvånarna. Negativ miljö påverkan bedöms som liten vid genomförande av avfallsplanens åtgärder. Negativ miljö påverkan bedöms kunna uppstå främst om mängden transporter ökar, vilket ger upphov till klimatpåverkande gaser och buller.

Sammanfattningsvis bedöms genomförandet av avfallsplanen främst medföra positiv miljö påverkan. Det är viktigt att det säkerställs att det finns resurser för uppföljningen av målen och miljö påverkan.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND OCH SYFTE	5
1.2 BEHOV AV OCH SYFTE MED MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING	5
1.3 AVGRÄNSNINGSSAMRÅD.....	5
2. AVFALLSPLAN FÖR ANEBY, EKSJÖ OCH NÄSSJÖ KOMMUNER.....	6
2.1 AVFALLSPLANENS SYFTE	6
2.2 AVFALLSPLANENS INNEHÅLL.....	6
2.3 AVFALLSPLANENS FÖRHÅLLANDE TILL ANDRA PLANER OCH PROGRAM.....	7
3. METOD FÖR MILJÖBEDÖMNING AV AVFALLSPLANEN	9
3.1 BEDÖMNINGSGRUNDER OCH AVGRÄNSNINGAR	9
<i>Miljöaspekter och huvudområde</i>	9
<i>Geografisk och tidsmässig avgränsning</i>	10
<i>Klimatanpassning</i>	10
<i>Sårigheter i samband med MKB</i>	10
3.2 ALTERNATIV	10
3.3 MILJÖKVALITETSNORMER.....	11
3.4 GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING.....	11
3.5 MILJÖMÅL INOM EU.....	12
3.6 MILJÖKVALITETSMÅL.....	12
3.7 NATIONELLA ETAPPMÅL.....	12
<i>Avfallsområdet (inklusive cirkulär ekonomi)</i>	12
<i>Begränsad klimatpåverkan</i>	12
<i>Luftföroreningar</i>	13
3.8 NATIONELL AVFALLSPLAN	13
3.9 UPPFYLLELSE AV MILJÖKVALITETSMÅL	13
<i>Begränsad klimatpåverkan</i>	13
<i>Giftfri miljö</i>	13
<i>God bebyggd miljö</i>	13
4. BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN.....	14
4.1 MÄNNISKORS HÄLSA	14
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	14
<i>Negativ miljöpåverkan</i>	14
<i>Positiv miljöpåverkan</i>	15
4.2 MATERIELLA TILLGÅNGAR OCH RESURSHUSHÅLLNING.....	15
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	15
<i>Negativ miljöpåverkan</i>	15
<i>Positiv miljöpåverkan</i>	15
4.3 BEBYGGELSE OCH KULTURMILJÖ	16
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	16
<i>Negativ miljöpåverkan</i>	17
<i>Positiv miljöpåverkan</i>	17
4.4 LUFT- OCH KLIMATFAKTORER	17
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	17
<i>Negativ miljöpåverkan</i>	17
<i>Positiv miljöpåverkan</i>	18
4.5 FÖRORENING OCH EXPLOATERING AV MARK OCH VATTEN	18
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	18
<i>Negativ miljöpåverkan</i>	19
<i>Positiv miljöpåverkan</i>	19
4.6 INBÖRDES FÖRHÅLLANDE MELLAN OVANSTÅENDE MILJÖASPEKTER.....	19
5. SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	20

5.1 ÖVERVÄGANDEN OCH VAL.....	20
5.2 BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN.....	20
5.3 NATIONELLA OCH INTERNATIONELLA MILJÖMÅL.....	20
5.4 ÅTGÄRDER MOT NEGATIV PÅVERKAN ELLER FÖR OPTIMERING AV POSITIV PÅVERKAN.....	21
6. UPPFÖLJNING.....	22
7. REFERENSER.....	23

I. Inledning

I.1 Bakgrund och syfte

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) avser avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken (1998:808) för Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner.

I.2 Behov av och syfte med miljökonsekvensbedömning

Behovet av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utvärderas vid framtagandet av en avfallsplan enligt miljöbalken och miljöbedömningsförordningen. Syftet med MKB är att integrera miljöaspekter i framtagandet och antagandet av planen. Bedömningen om avfallsplanen innebär betydande miljöpåverkan genomförs utifrån 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966).

Miljöpåverkan kan vara både positiv och negativ. Kommunernas nya avfallsplan har ambitioner att förebygga avfall och förbättra sortering och förändra beteende i en omfattning som bedöms medföra en betydande positiv miljöpåverkan.

Med ovanstående resonemang som grund görs bedömningen att avfallsplanen kommer att ha betydelse för hållbar utveckling inom såväl resursanvändning som avfallshantering i kommunen. Genomförandet av avfallsplanen bedöms innebära betydande positiv miljöpåverkan.

I.3 Avgränsningssamråd

Enligt 6 kap 10 § miljöbalken ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen.

Ett underlag för ett avgränsningssamråd skickades in till Länsstyrelsen i Jönköpings län 2024-03-04. Länsstyrelsen återkopplade 2024-04-12 med diarienummer 1976-2024. De delar kommunernas uppfattning om att betydande miljöpåverkan föreligger.

2. Avfallsplan för Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner

2.1 Avfallsplanens syfte

Syftet med avfallsplanen är att skapa en tydlig riktning för att hushålla med resurser genom att förebygga att avfall uppstår, återanvända och återvinna. Avfallsplanen ska leda till att fasa ut och minska gifter i kretsloppet. Syftet är också att planen ska vara ett verktyg för att stärka samverkan mellan kommunerna.

Det ska vara lätt att göra rätt!

2.2 Avfallsplanens innehåll

Avfallsplanen har tre målområden, cirkulär ekonomi, minskad miljöbelastning och förbättrad avfallshantering. Målen anger inriktningen på längre sikt (10 år) och omfattar alla som ger upphov till avfall.

Inom målområde Cirkulär ekonomi finns två mål:

- **Mål 1:** De totala avfallsmängderna per invånare har minskat med 10 % till år 2030 och 20 % till år 2035 jämfört med utgångsvärdet (kg/invånare).
- **Mål 2:** Matsvinnet från kommunens verksamheter har minskat med 30 % till år 2030 och 50 % till år 2035, jämfört med utgångsvärdet (gram/ätande).

Inom målområde Minskad miljöbelastning finns tre mål:

- **Mål 3:** Mängden farligt avfall i hushållens restavfall ska minska jämfört med utgångsvärdet (g/hushåll och vecka).
- **Mål 4:** Klimatpåverkan från insamling, hantering, och transporter av avfall ska minska jämfört med utgångsvärdet (CO₂-ekv. /år).
- **Mål 5:** År 2030 är nedskräpningen i offentlig miljö halverad i jämförelse med utgångsvärdet för skräpmätning gjord 2024-2025 (antal/10 m²).

Inom målområde Förbättrad avfallshantering finns tre mål:

- **Mål 6:** Mängden restavfall ska minska med minst 25 % till år 2035, jämfört med utgångsvärdet (kg/invånare).
- **Mål 7:** Nöjd-kund-index (NKI) gällande hur nöjda kommuninvånarna är med den service inom avfallshantering som kommunen erbjuder ska vara ett värde på minst på 80, uppnått senast år 2029 (index) ¹
- **Mål 8:** Mängden avfall från ÅVC till energiåtervinning ska minska årligen (kg/invånare och år).

---

¹ Följs upp via regelbundna kundenkäter.

Avfallsplanen innehåller även åtgärder för att uppfylla målen. Syftet med åtgärderna är alltid att nå målen. Flera av åtgärderna är övergripande och om dessa handlingsplaner, riktlinjer, utredningar och utbildningar genomförs kan dessa resultera i stora förändringar. Ur miljösynpunkt bedöms de viktigaste åtgärderna i avfallsplanen vara att:

- Utbilda alla beställare och inköpare i kommunen i cirkulär ekonomi inklusive hållbarhetskrav och implementering av Checklista för hållbarhetskrav vid upphandling.
- Ta fram riktlinjer för att jobba kemikaliesmart i alla verksamheter
- Utredda olika digitala, centrala system där material kan delas/ återbrukas mellan kommunerna

Avfallsplanen innehåller även andra åtgärder för att uppfylla målen:

- Utredda möjligheten och införa att få arbetskläder lagade
- Ta fram handlingsplan för att förlänga livslängden på IT-produkter
- Ta fram handlingsplan för att minska matsvinnet
- Minska engångsartiklar genom att byta mot flergångsartiklar eller tillämpa andra arbetssätt
- Utredda möjligheten att återanvända lätt förorenade massor.
- Starta Fritidsbank
- Ta fram guide för upplag av snö från vinterväghållning, med syfte att minska miljöpåverkan från avrinning och transport av snö
- Säkerställa att nedlagda deponier inkluderas och prioriteras i enlighet med den kommunalt fastställda tillsynsplanen för förorenad mark
- Ta fram en gemensam handlingsplan för att minska nedskräpning
- Möjliggöra sortering för alla kommunernas verksamheter
- Genomföra informationsinsatser till kommuninvånarna om avfallshantering och sortering
- Se över och optimera återvinningsstationer för förpackningar
- I plan- och bygglovsprocessen ska avfallsorganisationerna medverka för att bidra till att goda källsorteringsmöjligheter skapas och att insamlingen av avfall sker på ett tryggt sätt
- Genomföra plockanalyser och använda resultaten som underlag för att förbättra hanteringen av avfall och som underlag för kommunikation

2.3 Avfallsplanens förhållande till andra planer och program

Avfallsplanen förhåller sig till andra planer, program och strategier genom att både påverkas av och påverka dessa planer och program. Några exempel på lokala relevanta

planerna, programmen och strategierna som har påverkat och samverkat med avfallsplanen är följande:

- klimat- och energistrategi för Jönköpings län,
- åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan för Jönköpings län
- åtgärdsprogram för hälsans miljömål för Jönköpings län.
- Anebys, Eksjös och Nässjös översiktsplaner
- Miljömål för Aneby kommun
- Eksjö kommuns miljöpolicy
- Nässjö kommuns energi- och klimatstrategi

3. Metod för miljöbedömning av avfallsplanen

3.1 Bedömningsgrunder och avgränsningar

Syftet med kommunala avfallsplaner är att främja hållbar utveckling. Föreliggande avfallsplan bidrar i huvudsak till positiv miljöpåverkan. Åtgärder i planen syftar till att främja hushållningen med naturresurser genom ökade möjligheter till förebyggande, återanvändning och materialåtervinning av avfall.

Miljöaspekter och huvudområde

I denna MKB fokuseras redovisningen på de mest väsentliga miljöaspekterna och miljöeffekterna av dessa, se nedan. Dessa miljöaspekter är de aktiviteter eller tjänster som omfattas av avfallsplanen och som väsentligen kan påverka miljön. I MKB:n har även hänsyn tagits till kumulativa (samverkande) effekter där det bedömts relevant. Tyngdpunkten i MKB:n ligger på de avfallsfrågor där kommunen har rådighet över hanteringen och behandlingen av avfallet.

I miljöbalkens 6 kap. 2 § anges de miljöaspekter som ska beaktas vid framtagande av en strategisk MKB. Av dessa bedöms följande miljöaspekter, och därmed miljöeffekterna, vara väsentliga eller eventuellt kunna vara väsentliga för genomförande av avfallsplanen:

- Människors hälsa; här behandlas främst åtgärder för minskad spridning av farliga ämnen, minskad nedskräpning, minskad påverkan från nedlagda deponier samt buller från transporter
- Materiella tillgångar och resurshushållning; här behandlas främst åtgärder för att minska mängden avfall, öka återanvändning och materialåtervinning,
- Bebyggelse och kulturmiljö; här behandlas främst om- och tillbyggnationer med anledning av utökad fastighetsnära insamling av förpackningar framför allt för flerbostadshus, på en mycket övergripande nivå.
- Luft och klimatfaktorer; här behandlas främst utsläpp från transporter och åtgärder för att minska mängden avfall.
- Mark och vatten; här behandlas främst åtgärder vid nedlagda deponier, minskad nedskräpning och bättre styrning för upplag av snö.

Enligt 6 kap. 7 § miljöbalken är det planens genomförande som ska miljöbedömas, alltså de åtgärder som kommer genomföras för att nå avfallsplanens mål. I föreliggande avfallsplan finns ett flertal åtgärder. Övrig avfallshantering som bedrivs i kommunerna som inte omfattas av avfallsplanens genomförande har inte bedömts.

Påverkan beskrivs övergripande utifrån vad som har bedömts rimligt med hänsyn till planens innehåll och detaljeringsgrad och den kunskap som finns tillgänglig. Det görs ingen djupgående beräkning av konsekvenser, som det exempelvis görs i en livscykelanalys (LCA).

Miljöpåverkan från anläggningar i drift som finns inom kommunerna beskrivs inte utan detta hanteras inom ramen för tillståndsprövning/ anmälningsärende och tillsyn för anläggning.

Geografisk och tidsmässig avgränsning

MKB:n fokuserar på den lokala påverkan i kommunerna. Avfallshanteringen är dock inte enbart lokal. Transporter till anläggningar utanför kommunerna förekommer i stor utsträckning. Dessa transporters miljöpåverkan bedöms dock endast generellt som en del i beskrivningen av transporterna.

Miljöpåverkan som kan antas uppstå till följd av behandling av avfall vid behandlingsanläggningar i andra kommuner eller länder hanteras i tillståndsansökan till dessa anläggningar och berörs inte här.

Bedömningen görs i huvudsak av genomförandet av planen fram till det år som ges av tidsperspektivet för de mål som formulerats i avfallsplanen.

Klimatanpassning

Även om arbetet med att minska klimatförändringarna fortsätter bör anpassning i samhället göras för att öka förutsättningarna att hantera de klimatförändringar som redan har skett och kommer att ske. För avfallshanteringen kan till exempel följande att innebära problem:

- Problem med vägar (bärighet) på grund av förändrade vattenförhållanden (exempelvis översvämningar, skred/ras) samt ökad risk för tjälskador.
- Problem med nedlagda deponier på grund av förändrade vattenförhållanden (framför allt markvattenförhållanden) som kan medföra exempelvis sättningar eller förorening av grundvatten.
- Problem med lukt, mögel och skadedjur på grund av högre temperaturer och även värmeböljor.
- Problem med invasiva arter. Vissa invasiva arter gynnas av högre temperaturer och fuktigare klimat.

Svårigheter i samband med MKB

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument, i jämförelse med exempelvis en detaljplan som är en fysisk plan. Utfallet av genomförandet av planen är därför svårare att kvantifiera och bedöma i jämförelse med exempelvis fysiska åtgärder i en detaljplan.

I ett längre perspektiv krävs genomgripande förändringar av samhällets produktions- och konsumtionsmönster, vilket troligtvis inte kommer ske under de år som avfallsplanen gäller. Avfallsplanen är ett viktigt steg på vägen för att på längre sikt kunna uppfylla globala och nationella miljömål, och andra mål som har en koppling till förebyggande av avfall och avfallshantering.

3.2 Alternativ

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken, ska uppgifter om miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs, anges i MKB: n.

Nollalternativet, om avfallsplanen inte genomförs

Nollalternativet avser en situation som kan uppstå om föreslagen plan inte beslutas och inte genomförs. Om inte förslaget till ny avfallsplan antas skulle kommunernas tidigare avfallsplaner fortsätta att gälla. Uppföljning av dessa avfallsplaner finns i Bilaga 3 till avfallsplanen.

Det kan konstateras att med nollalternativet skulle ett viktigt verktyg saknas för att fortsätta arbeta för ökad återvinning av avfall och avfallsförebyggande och flera av de positiva effekter som beskrivs skulle riskera att utebli eller försenas. Enligt avfallsförordningen ska en kommunal avfallsplan ses över minst vart fjärde år och vid behov revideras. Nollalternativet innebär därmed att föregående avfallsplan inte skulle uppfylla nu gällande lagstiftning och är således ej ett relevant alternativ.

3.3 Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel i miljöbalken som används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. Det finns miljö kvalitetsnormer för:

- Fisk- och musselvatten (normer för gräns och riktvärden)
- Vatten (normer för statusklassificering)
- Omgivningsbuller (målsättningsnormer gällande kartläggning och rapportering av bullerkällor)
- Utomhusluft (normer för halter)

Miljö kvalitetsnormer och miljö kvalitetsmål beaktas i avfallsplanen genom att planen som helhet syftar till att främja hållbar utveckling och att de åtgärder som kommunen väljer att göra syftar till tydliga förbättringar gällande att förebygga att avfall uppstår och att återanvända och återvinna material.

Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten bestäms i förordning SFS 2001:554. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte innebära att miljö kvalitetsnormen för fisk och musselvatten överskrids.

Miljö kvalitetsnormer för vatten (SFS 2004:660) bedöms ej överskridas till följd av planens genomförande.

Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller (SFS 2004:675) omfattar kartläggning och åtgärdsprogram för större kommun och vägar för kommun med över 100 000 invånare. De tre kommunerna har tillsammans ca 56 600 invånare och omfattas inte av kravet.

Kraven på luftkvalitet i utomhusluft bestäms i ”Luftkvalitetsförordningen” SFS 2010:477. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte bidra till att miljö kvalitetsnormen för luft överskrids.

3.4 Globala mål för hållbar utveckling

I september 2015 antog FN:s generalförsamling 17 globala mål för hållbar utveckling, den så kallade Agenda 2030². Dessa globala mål ska genomföras i FN:s samtliga medlemsländer, däribland Sverige. Vid framtagande av nationella mål tas hänsyn till de globala målen men det bedöms inte innebära behov av någon drastisk förändring av inriktningen på de nationella mål som finns i Sverige och som berör avfallshanteringen. I kapitel 3.5-3.8 anges därför de mål på både nationell nivå och EU-nivå som berör avfallshanteringen och som bedöms vara relevanta för kommunernas avfallsplan.

---

² www.globalamalen.se

3.5 Miljömål inom EU

Styrmedel och åtgärder på avfallsområdet utvecklas idag i många fall gemensamt inom EU. Målsättningar och strategier på övergripande europeisk nivå är av stor betydelse eftersom det finns direkta kopplingar till den svenska miljöpolitiken. I maj 2018 beslutades om en revidering av EU:s avfallslagstiftning. Ändringarna ska främja en mer cirkulär ekonomi genom minskade avfallsmängder, ökad återanvändning, ökad återvinning samt förbättrad avfallshantering. Bindande avfallsmål som ska uppnås till år 2025, år 2030 och år 2035 ingår också i beslutet.

3.6 Miljökvalitetsmål

Riksdagen har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål. Miljöpåverkan från avfallshanteringen berör främst miljökvalitetsmålen:

- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö

Uppfyllelse av miljökvalitetsmålen som en följd av kommunens avfallsplan finns redovisat i kapitel 3.9.

3.7 Nationella etappmål

För närvarande³ finns det 17 etappmål beslutade av regeringen. Etappmålen är tänkta att vara steg på vägen för uppfyllande av generationsmålet och miljökvalitetsmålen. De etappmål som är mest aktuella för denna MKB listas nedan. Dessa återfinns inom avfallsområdet, klimatpåverkan och luftföroreningar. Förutom de nedan listade etappmålen finns etappmål avseende hållbar stadsutveckling (avseende gång-, cykel- och kollektivtrafik, dagvattenhantering befintlig bebyggelse och integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer) samt etappmål avseende farliga ämnen (biocider, växtskyddsmedel, läkemedel och dioxin).

Avfallsområdet (inklusive cirkulär ekonomi)

Nedan listas de etappmål inom avfallsområdet som är mest aktuella för denna MKB:

- Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning till 2025 (minst 55 vikt% 2025, 60 vikt% 2030 och 65 vikt% 2035).
- Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning till 2025 (minst 70 vikt%).
- Ökad andel återanvändbara förpackningar med minst 29 % till 2026 och minst 30 % till år 2030.
- Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 vikt% per capita från 2020 till 2025.
- Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat till 2025.

Begränsad klimatpåverkan

Nedan listas de etappmål inom klimatpåverkan som är mest aktuella för denna MKB:

---

³ Mars 2024

- Utsläpp av växthusgaser ska minska med ca 63 % till år 2030 jämfört med 1990.
- Utsläpp av växthusgaser ska minska med ca 75 % till år 2040 jämfört med 1990.
- Utsläpp av växthusgaser till år 2045 ska minska till nettonollutsläpp.
- Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010.

Luftföroreningar

Det etappmål inom luftförorening som är mest aktuellt för denna MKB är:

- Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar till 2025.

3.8 Nationell avfallsplan

I december 2018 antogs den senaste versionen av den nationella avfallsplanen. Den nationella avfallsplanen reviderades under 2020, främst utifrån EU:s avfallspaket. I den nationella avfallsplanen konstateras att Sverige behöver öka takten i omställningen mot cirkulär ekonomi. Den nationella avfallsplanen innehåller inga nya mål, men anger områden som är fortsatt prioriterade att arbeta med; bygg- och rivningsavfall, matavfall, elektronikavfall, textilier, plast samt nedskräpning. Under 2024 pågår arbete med översyn av den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet. Planen är att ett förslag ska remitteras innan sommaren 2024 och översynen ska vara färdig till 31 oktober 2024.

3.9 Uppfyllelse av miljö kvalitetsmål

Etappmålen till miljö kvalitetsmålen och strategierna i den nationella avfallsplanen har varit vägledande i processen att formulera mål och identifiera relevanta mått i avfallsplanen. Nedan sammanfattas avfallsplanens påverkan på de mest relevanta miljö kvalitetsmålen. Målen och åtgärderna i avfallsplanen kan bidra till flera av miljö kvalitetsmålen. I sammanfattningen nedan anges de typer av åtgärder i avfallsplanen som särskilt bidrar till uppfyllelse av de olika miljö kvalitetsmålen. Sammantaget bedöms de nationella målen påverkas i positiv riktning av avfallsplanens åtgärder om de genomförs.

Begränsad klimatpåverkan

Miljö kvalitetsmålet ”Begränsad klimatpåverkan” beaktas särskilt genom mål och åtgärder för att minska avfallsmängderna och öka återanvändning och återvinning och därmed främja en resurssnål livsstil.

Giftfri miljö

Miljö kvalitetsmålet ”Giftfri miljö”, beaktas särskilt genom handlingsplaner för nedskräpning och kemikaliesmart, som, om de genomförs, kan innebära minskad nedskräpning och minskad mängd kemikalier och farligt avfall i kommunernas verksamheter.

God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet ”God bebyggd miljö” beaktas särskilt genom mål och åtgärder för att minska nedskräpning och genom att öka förutsättningarna för mer återbruk.

4. Betydande miljöpåverkan

Här bedöms hur genomförandet av avfallsplanen för kommunerna påverkar miljön (miljöeffekterna) och de nationella miljömålen utifrån de föreslagna väsentliga miljöaspekterna för avfallshanteringen. Varje enskilt mål eller åtgärd kommenteras inte, men ibland ges exempel. Bedömningen görs utifrån hur mål och åtgärder inom respektive område sammantaget påverkar miljön och de nationella målen.

Här benämns främst åtgärder för minskad spridning av farliga ämnen, minskad nedskräpning, minskad påverkan från nedlagda deponier samt buller från transporter.

4.1 Människors hälsa

Här behandlas främst arbete för att förbättra hanteringen av kemikalier och olika farliga avfall, åtgärder för minskad nedskräpning, nedlagda deponier samt insamlingens påverkan genom buller. Konsekvenser för människors hälsa till följd av negativ påverkan på luftkvalitet anges i kapitel 4.4. Avfallshanteringen ger även upphov till utsläpp till mark och vatten, vilket kan ge effekt på människors hälsa om det sker exponering av farliga ämnen. Hur avfallsplanen påverkar utsläpp till mark och vatten behandlas i kapitel 4.5.

Nuläge och förutsättningar

Elavfall och annat farligt avfall utgör potentiell fara för människor och miljön, vilket gör att en utökad insamling innebär ett viktigt skydd av människors hälsa. Många av de kemikalier som används blir farligt avfall och kan innebära problem för hälsan både som kemikalier och som farligt avfall.

Nedskräpning på offentliga platser upplevs idag vara ett problem i många kommuner och har därför lyfts fram i den nationella avfallsplanen och i föreskrifterna om kommunal avfallsplanering. En skräpig offentlig miljö kan bidra till upplevelse av otrygga miljöer. Nedskräpning kan även bidra till diffus spridning av farliga ämnen och luktproblem. Nedskräpning av matavfall kan även bidra till spridning av afrikansk svinpest till vildsvin.

Buller uppstår från avfallshantering i insamlingsledet på flera sätt, exempelvis från både insamlingsfordon och hantering av behållare. Bullret är i dessa fall dock kortvarigt. Buller kan generellt sett ge upphov till störning av människors hälsa genom stress och störd sömn, vilket i sin tur kan leda till irritation, trötthet, högt blodtryck och hjärt- och kärlsjukdomar. Det nationella miljö kvalitetsmålet ”God bebyggd miljö” innefattar att störningar från trafikbuller ska minska.

Nedlagda deponier finns på många platser och det är viktigt att lokaliseringen av dessa är känd för att inte människors hälsa ska påverkas av exempelvis förorenat vatten från dessa.

Negativ miljöpåverkan

Negativ påverkan bedöms kunna uppstå för människors hälsa exempelvis genom ökade bullernivåer orsakade av avfallstransporter vid insamlingsplatser och på vägnät. Omfattningen av den negativa miljöpåverkan vid genomförande av föreslagen avfallsplan bedöms som liten. Inga av åtgärderna bedöms påverka bullernivåerna i någon betydande omfattning.

Positiv miljöpåverkan

Positiv påverkan på människors hälsa bedöms kunna uppstå om arbetet med att jobba kemikaliesmart i kommunernas verksamheter genomförs. Genom att jobba kemikaliesmart kommer mindre farliga kemikalier nyttjas i verksamheten och därmed kommer mindre farligt och mindre mängder farligt avfall uppstå.

Positiv påverkan bedöms även kunna uppstå genom minskad nedskräpning i kommunerna om den planerade handlingsplanen verkligen innebär minskad nedskräpning. Minskad nedskräpning innebär positiva effekter i bebyggd miljö och bidrar även till positiv upplevelse vid vistelse i naturen och andra områden, som är viktiga ur rekreationssynpunkt för boende, turister och andra besökande. Det kan även bidra till upplevelse av ökad trygghet.

Arbetet med nedlagda deponier kommer att öka kunskapen om nedlagda deponier och dess eventuella påverkan på människors hälsa.

4.2 Materiella tillgångar och resurshushållning

Materiella tillgångar och resurshushållning omfattar hållbar konsumtion, återanvändning och materialåtervinning. Här behandlas främst åtgärder för att minska mängden avfall, och öka det avfallsförebyggande arbetet, återanvändning och materialåtervinning.

Nuläge och förutsättningar

I kommunerna samlas för närvarande mat- och restavfall in i tvåfackskärl från en- och tvåbostadshus. Under de närmaste åren kommer succesivt ytterligare 2 tvåfackskärl för insamling av förpackningar fastighetsnära nyttjas. I flerbostadshus sker insamling i enfackskärl. Under 2023 var insamlade mängder förpackningar per invånare 73 kg i Aneby, 35 kg i Eksjö och 42 kg i Nässjö. I jämförelse med riksgenomsnittet på 49 kg/invånare innebär det att insamlade mängder förpackningar ligger under riksgenomsnittet för Nässjö och Eksjö och en bra bit över riksgenomsnittet för Aneby. Genom att matavfallet som samlas in går till rötning produceras biogas som kan användas som fordonsbränsle och därmed ersätter fossilt bränsle, se kapitel 4.4 om påverkan på luft. Genom röttningsprocessen bildas även en rötrest som kan användas som gödningsmedel, så kallat biogödsel. Biogödsel ersätter användning av ändlig resurs i form av fosforgödselmedel.

Negativ miljöpåverkan

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon negativ miljöpåverkan på materiella tillgångar och resurshushållning.

Positiv miljöpåverkan

Positiv påverkan på materiella tillgångar och resurshushållning kan uppstå om mängden avfall totalt sett minskar och om mängden återanvändning samt mängden avfall till återvinning ökar. Den planerade utbyggnaden av FNI för förpackningar är ett viktigt steg på vägen.

Förbättrad plan- och bygglovsprocess med medverkan av avfallsorganisationerna i kommunerna, optimerade återvinningsstationer och plockanalyser för att veta avfallets sammansättning kommer att förbättra möjligheterna för rätt hantering av avfallet. Informations- och kommunikationsinsatser grundade på denna information har förutsättningar för att förbättra avfallshanteringen i kommunerna.

I avfallsplanen finns flera åtgärder som är kopplade till återanvändning, återbruk och ökad återvinning. Bland annat finns konkreta åtgärder för att laga arbetskläder, starta upp Fritidsbank och minska mängden engångsprodukter.

Sortering av avfall i kommunernas verksamheter ska också möjliggöras.

Flera av åtgärderna i avfallsplanen innebär att ta fram handlingsplaner eller att genomföra utredningar eller utbildningar. Om dessa genomförs och får önskad effekt kommer dessa att bidra till återbruk/återvinning. I detta sammanhang kan exempelvis digitala system för främjande av återbruk mellan kommunerna och utbildningar för att öka kunskapen om redan föreliggande riktlinjer avseende cirkulär ekonomi och hållbarhetskrav nämnas. Andra viktiga handlingsplaner rör minskat matsvinn, förlängda livslängder för IT-produkter och guide för återanvändning av lätt förorenade massor.

Om föreslaget arbete gällande kommunernas eget arbete med förebyggande, återanvändning och sortering av avfall inom de kommunala verksamheterna genomförs kan kommunen vara en förebild och gå före i arbetet för att utveckla en mer cirkulär ekonomi.

Om återanvändning och återvinning av material ökar, så kan behovet av att ta ut jungfruligt material från jordens ändliga resurser minska. Det är alltid mer resurseffektivt att använda ett material flera gånger än att förbränna det och tillverka nya produkter av jungfruligt material, se även kap 4.4.

Omfattningen av de positiva miljöeffekterna beror på i vilken utsträckning människors beteenden förändras. Beteendeförändringar kan ta tid, men på sikt bedöms de positiva miljökonsekvenserna kunna bli stora.

4.3 Bebyggelse och kulturmiljö

Här behandlas främst om- och tillbyggnationer på grund av ändrade insamlingssystem eller liknande och hur dessa påverkar bebyggelse och kulturmiljö.

Nuläge och förutsättningar

Aneby, Eksjö och Nässjö kommuner ligger på det Småländska Högländet och domineras av skogsmark. Över hälften av invånarna i kommunerna bor i tätorterna. I framför allt Eksjö finns äldre bebyggelse som hänsyn behöver tas till vid planering av insamling av avfall.

I kommunerna sker idag insamling av mat- och restavfall i tvåfackskärl för villor och fritidshus. Fastighetsnära insamling av mat- och restavfall och returpapper sker i separata kärl i flerbostadshus.

Från 1 januari 2027 ska enligt lagstiftningen insamling av förpackningar ske fastighetsnära för alla hushåll. Arbete med införande av fastighetsnära insamling kommer att fortgå under de närmaste åren.

Från och med 1 januari 2026 ska kommunen ordna separat insamling av förpackningar på offentliga platser såsom torg och parker där kommunen har ett renhållningsansvar enligt gaturenhållningslagen.

Negativ miljöpåverkan

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon betydande negativ miljöpåverkan på bebyggelse och kulturmiljö. Det är dock viktigt att vid eventuella förändringar gällande avfallshanteringen göra bedömningar på specifika och berörda platser avseende påverkan på bebyggelse och kulturmiljö för att minimera eventuell negativ påverkan.

Positiv miljöpåverkan

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon ytterligare positiv miljöpåverkan på bebyggelse och kulturmiljö.

4.4 Luft- och klimatfaktorer

Luft- och klimatfaktorer omfattar de växthusgaser som bidrar till den globala uppvärmningen och övriga luftföroreningar som är farliga för människan och riskerar att rubba balanserna i miljön. Här behandlas främst minskad mängd avfall, återvinning av avfall, ökad utsortering av matavfall samt transporterernas påverkan.

Nuläge och förutsättningar

Livsmedelsproduktionen står för en stor påverkan på miljön. Cirka en tredjedel av all mat som produceras äts inte upp utan blir svinn och har därmed producerats helt i onödan. I genomsnitt beräknades varje person 2022, enligt Naturvårdsverket, kasta ca 33 kg matsvinn per år (av detta är ca 18 kg utspolat i avlopp)⁴.

Utsläpp från vägtrafik utgör, tillsammans med utsläpp från industrin, större delen av de totala utsläppen av klimatpåverkande gaser. De vanligaste luftföroreningarna består av kväveoxider, marknära ozon samt luftburna partiklar av olika storlek. Luftföroreningar kan ställa till problem lokalt, till exempel för människors hälsa, när höga halter uppstår nära en föroreningskälla eller inom ett tätbefolkat område. I en studie som presenterades år 2018 uppskattades antalet dödsfall till följd av luftföroreningar (NO₂ och partiklar) till ca 7 600 i Sverige per år⁵.

Avfallshanteringen är idag starkt beroende av transporter, främst med tyngre fordon för insamling av avfall och transporter till behandlingsanläggningar, men även av privatpersoners personbilstransporter för avlämning av avfall på återvinningscentraler. Det är dock bara en mycket liten del av utsläppen av klimatpåverkande gaser inom kommunen som kommer direkt från avfallshanteringen. Utsläpp av klimatpåverkande gaser begränsas vid användande av förnybara bränslen. Idag sker avfallstransporter med förnybart bränsle. Utsläpp av klimatpåverkande gaser begränsas i och med att insamlat matavfall behandlas genom rötning där biogas som produceras ersätter fossila bränslen.

Negativ miljöpåverkan

Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå på luftkvalitet och klimat. Detta bedöms kunna ske om mängden transporter ökar när avfall i högre utsträckning sorteras i olika fraktioner som ska samlas in och transporteras till olika platser för återvinning.

Miljöeffekterna av ökade transporter är ökat utsläpp av främst kväveoxider, koldioxid och partiklar till luft, vilket påverkar luftkvalitet och klimat negativt. Konsekvenser på

---

⁴ Källa: Naturvårdsverket, mars 2024. Från hushållen. Utöver detta tillkommer ex livsmedelssvinn.

⁵ IVL 2018, ”Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5} and PM₁₀ and estimated health impacts”, C 317

människans hälsa kan bli att fler får nedsättning av lungfunktion och cancer⁶. Konsekvenserna på miljön kan bli förhöjd temperatur, förändrat klimat och försurade marker och vatten.

Miljökonsekvensernas omfattning av avfallshanteringens ökade transporter bedöms dock som små med hänsyn till avfallshanteringens ringa andel av transportsektorn.

Positiv miljöpåverkan

Positiv miljöpåverkan bedöms kunna uppstå på luftkvalitet och klimatfaktorer. Detta bedöms uppstå främst tack vare arbete med åtgärder som syftar till att:

- Minska mängden avfall som uppkommer genom förebyggande och återbruk, framför allt inom kommunernas verksamheter och bolag
- Öka materialåtervinningen

Genom att förebygga att avfall uppstår minskar miljöbelastningen genom minskade utsläpp, både vid tillverkning och vid behandling av avfall. Avfallsplanen innehåller flera åtgärder som syftar till att förebygga avfall exempelvis lagning av arbetskläder och minskade mängder engångsartiklar.

Livsmedelsproduktionen står för en stor påverkan på miljön. Om den handlingsplan för att minska matsvinnet som föreslås tas fram i avfallsplanen skulle falla väl ut har en positiv miljöpåverkan åstadkommits.

Resultat från livscykelanalyser⁷ visar att nyttan ur ett klimatperspektiv i de flesta fall är större vid materialåtervinning än vid förbränning, trots att mängden transporter bedöms öka. Det är således bättre ur klimathänseende att återvinna material så många gånger som möjligt.

Miljöeffekterna av att öka mängden produkter och material som kan återanvändas är minskade utsläpp till luft i hela produktionskedjan - från utvinning till tillverkning och distribution av varor samt vid behandling av avfallet.

Genom att öka mängden material som samlas in för återanvändning och återvinning kan behovet av att framställa produkter från jungfruliga råvaror också minska, åtminstone på lång sikt. Därmed kan utsläppen minska vid nyproduktion av produkter. Avfallsplanen innehåller åtgärder som syftar till att förbättra sortering så att mer avfall kan materialåtervinnas och att öka återanvändningen.

4.5 Förorening och exploatering av mark och vatten

Nuläge och förutsättningar

Utsläpp till mark och vatten sker exempelvis i form av lakvatten från nedlagda deponier. I samtliga kommuner pågår ett arbete med identifiering och åtgärdande av nedlagda deponier. I Aneby kommun finns 9, Eksjö 43 och Nässjö 18 identifierade nedlagda deponier (se även bilaga 2 till avfallsplanen).

---

⁶ Lunds universitet, Medicinska fakulteten 2017, "Fine and ultrafine particle exposure: Health effects and biomarkers", ISBN 978-91-7619-386-0. Det har visats samband mellan exponering för partiklar, särskilt mycket små partiklar till sjukdomar i luftvägarna, astma, kronisk bronkit och cancer.

⁷ Nordiska ministerrådets rapport 2015:547

Utsläpp till mark och vatten kan även ske till följd av olyckor och spill vid hantering av farligt avfall.

Utvinning av jungfruliga resurser för produktion av konsumtionsvaror av olika slag har en stor påverkan på mark och vatten.

Illegal avfallshantering är ett utbrett samhällsproblem som bland annat kan innebära att avfall dumpas på fel plats och att nödvändiga försiktighetsmått inte vidtas.

Negativ miljöpåverkan

Genomförandet av planen bedöms inte öka risken för utsläpp till mark och vatten.

Positiv miljöpåverkan

Genom att motverka en ökning av mängden avfall i samhället med hjälp av informationsinsatser gällande förebyggande av avfall och ökad återanvändning, kan mängden material som utvinns ur jordskorpan på lång sikt minska och därmed även tillförseln av mängden giftiga ämnen till omgivande natur och miljö. Den positiva miljöpåverkan av ökad återanvändning och ökad materialåtervinning kan därför på sikt bli stor.

Den guide för snöhantering som enligt avfallsplanen ska tas fram kan innebära positiv miljöpåverkan eftersom guiden, om den därefter nyttjas, kan minska påverkan från avrinning och transport av snö.

Det fortsatta arbetet med nedlagda deponier som lyfts i avfallsplanen är viktigt för att säkerställa rätt prioriteringar och att åtgärder genomförs.

4.6 Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter

Miljöaspekterna ovan hänger tätt samman. En åtgärd kan påverka flera aspekter samtidigt, både positivt och negativt. Ett exempel på detta är att information om avfallshantering kan leda till ökad sortering och återanvändning, vilket kan bidra till positiv miljöpåverkan genom bättre resurshushållning. Ökad källsortering skulle dock även kunna bidra till negativ miljöpåverkan på luft och klimatfaktorer om transportererna vid insamling ökar. Miljövinsten med ökad källsortering är dock större än de negativa konsekvenserna av ökade transporter.

5. Sammanfattande bedömning

5.1 Överväganden och val

I planen finns åtta mål med tillhörande aktiviteter. Grundläggande för de överväganden som har föregått framtagandet av avfallsplanen har varit att styra mot det syfte som anges i avfallsplanens inledande kapitel avseende avfallstrappan och underlätta en hållbar livsstil. Utifrån nationella och internationella mål har valet varit att tyngdpunkten i avfallsplanen ska vara att framför allt arbeta förebyggande för att minska uppkomsten av avfall och att dessutom arbeta med att avfall ska föras uppåt i avfallstrappan. Därutöver har mål valts för att hantera nedskräpning som är en viktig signal till medborgarna i kommunen.

Hänsyn har därvid även tagits till hur kommunernas avfallsverksamhet kan vidareutvecklas. Erfarenheter från genomförandet av den tidigare avfallsplanen har bidragit till att prioritera mellan olika mål och åtgärder.

5.2 Betydande miljöpåverkan

Miljökonsekvenserna av genomförandet av föreslagen avfallsplan bedöms i huvudsak vara positiva. Åtgärderna syftar till att förebygga att avfall uppstår, öka återanvändningen och öka andelen som återvinns. De negativa konsekvenserna av genomförandet av planen bedöms vara små och främst kopplade till risk för ökad mängd transporter. Vinsten av återanvändning och återvinning är dock större än de negativa konsekvenserna av ökade transporter.

De viktigaste åtgärderna för att säkerställa att de beskrivna positiva effekterna uppstår, eller till och med blir större, är att säkerställa att de kommunikationsinsatser som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner och att de handlingsplaner och guider som planeras verkligen genomförs, så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinns verkligen ökar. Det bedöms viktigt att ha uthållighet beträffande kommunikationsinsatser eftersom det kan ta lång tid att förändra beteenden.

Kommunerna råder över flera åtgärder inom sina egna verksamheter och kan också påverka genom de upphandlingar som genomförs, vilket också lyfts i planen. Det är viktigt att kommunerna föregår med gott exempel. Alla kommunernas olika verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet, sortera och vara förebilder för kommuninvånarna.

Risken för negativ miljöpåverkan bedöms som liten vid genomförande av avfallsplanens åtgärder. Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå främst om mängden transporter ökar, vilket ger upphov till klimatpåverkande gaser och buller.

Sammanfattningsvis bedöms den negativa påverkan av genomförandet av avfallsplanen vara liten.

5.3 Nationella och internationella miljömål

Avfallsplanens mål och inriktning ligger i linje med hållbar utveckling och ansluter väl till globala miljömål samt nationella miljö kvalitetsmål och etappmål. Sammantaget bedöms de nationella miljö kvalitetsmålen påverkas i positiv riktning av genomförandet av avfallsplanen om målen uppnås.

5.4 Åtgärder mot negativ påverkan eller för optimering av positiv påverkan

Nedan beskrivs förslag att beakta vid genomförande av planen för att motverka negativ miljöpåverkan eller optimera positiv miljöpåverkan:

- I planen finns ett flertal åtgärder som syftar till att ta fram handlingsplaner, guider och utbilda berörda. Dessa åtgärder innebär inte automatiskt förbättringar. Om handlingsplanerna/ guiderna och utbildningarna innebär förändrade beteenden, rutiner och liknande kan dessa ha stor positiv inverkan på miljön.
- För att minska risken för negativ påverkan på människors hälsa vid genomförande av planen bör det bland annat säkerställas att inga gifter som borde ha fasats ut ur kretsloppet återförs i produkter som återanvänds/återbrukas.
- Det är viktigt att kommunen föregår med gott exempel. Alla olika kommunala verksamheter har ett ansvar för att minska och sortera avfallet och därigenom vara förebilder för kommuninvånarna.
- Under 2023 har afrikansk svinpest konstaterats hos vildsvin i Sverige. En möjlig smittokälla är nedskräpning av matrester i naturen, vid rastplatser eller i parker. I informationsarbete avseende nedskräpning bör information avseende detta och hur det kan förebyggas tas med.
- Vid åtgärder för nedlagda deponier behöver hänsyn tas till följder av klimatförändringar som exempelvis ökad eller minskad vattenhalt i marken samt uppkomna mängder lakvatten.
- För insamlade och sorterade material behöver det säkerställas att de uppfyller de krav som återvinningsindustrin ställer för att återvinna materialen till ny råvara.
- De viktigaste åtgärderna för att säkerställa att de beskrivna positiva effekterna uppstår, eller till och med blir större, är att säkerställa att de informationsinsatser och åtgärder för att exempelvis utveckla återbruk och sortering som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinns verkligen ökar.

6. Uppföljning

En årlig sammanställning av resultatet av avfallsplanen samt miljöpåverkan sammanställs av varje verksamhet och delges kommunens målsamordnare för avfallsplanen.

Målsamordnaren sammanställer alla resultat och redovisar till kommunfullmäktige.

Uppföljning görs även inför nämndens årliga budgetprocesser.

Det är viktigt att det säkerställs att det finns resurser för uppföljningen av målen och miljöpåverkan.

7. Referenser

FN:s utvecklingsprogram, UNDP,
De globala målen,
Håll Sverige Rent
IVL 2018, Naturvårdsverket

Miljöbalken med föreskrifter

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket
Nordiska ministerrådet

Regeringen

www.globalamalen.se

www.hsr.se

Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5} and PM₁₀ and estimated health impacts, C 317

www.riksdagen.se/sv/

dokument-lagar/

”Att göra mer med mindre -

Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023”,

www.naturvardsverket.se

www.naturvardsverket.se

“Climate Benefits of Material Recycling: Inventory of Average Greenhouse Gas Emissions for Denmark, Norway and Sweden”, Rapport 2015:547,

www.norden.org

www.norden.org

Nationella miljö kvalitetsmål